ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα) της 14ης Σεπτεμβρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-480/93 και Τ-483/93,

Antillean Rice Mills NV, εταιρία δικαίου των Αντιλλών, με έδρα το Μπονάιρ (Ολλανδικές Αντίλλες),

Trading & Shipping Co. Ter Beek BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Άμστερνταμ,

εκπροσωπούμενες από τον Paul Glazener και τον Winfred Knibbeler, δικηγόρους Ρόττερνταμ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Marc Loesch, 11, rue Goethe,

και

European Rice Brokers AVV, εταιρία συσταθείσα κατά το δίκαιο της Αρούμπα, με έδρα το Oranjestad (Αρούμπα),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Alesie Curaçao NV, εταιρία δικαίου των Αντιλλών, εγκατεστημένη στο Willemstad, Κουρασάο (Ολλανδικές Αντίλλες),

Guyana Investments AVV, εταιρία συσταθείσα κατά το δίκαιο της Αρούμπα, εγκατεστημένη στο Oranjestad (Αρούμπα),

εκπροσωπούμενες από τον Johan Pel, δικηγόρο Άμστερνταμ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Luc Frieden, 62, avenue Guillaume,

προσφεύγουσες-ενάγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους Étienne Lasnet και Thomas van Rijn, νομικούς συμβούλους, και τον Marc van der Woude, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής-εναγομένης,

υποστηριζομένης από

το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως,** εκπροσωπούμενο από τον Guus Houttuin, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Bruno Eynard, διευθυντή της Διευθύνσεως Νομικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 100, boulevard Konrad Adenauer,

τη **Γαλλική Δημοκρατία,** εκπροσωπουμένη από την Edwige Belliard, αναπληρώτρια διευθύντρια της Διευθύνσεως Νομικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια της ιδίας διευθύνσεως, και τον Claude Chavance, γραμματέα Εξωτερικών Υποθέσεων, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Γαλλίας, 9, boulevard du Prince Henri,

την **Ιταλική Δημοκρατία,** εκπροσωπουμένη από τον Danilo Del Gaizo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adelaïde,

παρεμβαίνοντες,

που έχουν ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 93/127/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Φεβρουαρίου 1993, περί μέτρων διασφαλίσεως για το ρύζι καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών (ΕΕ L 50, σ. 27), και της αποφάσεως 93/211/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 13ης Απριλίου 1993, που τροποποιεί την απόφαση 93/127/ΕΟΚ, της 25ης Φεβρουαρίου 1993 (ΕΕ L 90, σ. 36), καθώς και την επιβολή στην Επιτροπή της υποχρεώσεως να αποκαταστήσει τη ζημία που θεωρούν ότι υπέστησαν οι προσφεύγουσες-ενάγουσες (στο εξής: προσφεύγουσες) και θα μπορούσαν ενδεχομένως να υποστούν λόγω της εκδόσεως των προπαρατεθεισών αποφάσεων,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Schintgen, C. P. Briët, R. García-Valdecasas και C. W. Bellamy, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 24ης Μαρτίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

Το νομικό πλαίσιο

1 Οι Ολλανδικές Αντίλλες αποτελούν τμήμα των υπερπόντιων χωρών και εδαφών (στο εξής: ΥΧΕ) που είναι συνδεδεμένα με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η σύνδεση των ΥΧΕ με την Κοινότητα ρυθμίζεται από το τέταρτο μέρος της Συνθήκης ΕΚ (στο εξής: Συνθήκη), καθώς και από την απόφαση 91/482/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1991 (ΕΕ L 263, σ. 1, στο εξής: απόφαση ΥΧΕ), η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

2 Το άρθρο 133, παράγραφος 1, της Συνθήκης προβλέπει ότι για τις εισαγωγές προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ στα κράτη μέλη ισχύει η πλήρης κατάργηση των δασμών μεταξύ των κρατών μελών, η οποία συντελείται προοδευτικά, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης. Το άρθρο 101, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ ορίζει ότι τα προϊόντα καταγωγής ΥΧΕ εισάγονται στην Κοινότητα άνευ δασμών και φόρων ισοδυνάμου αποτελέσματος. Η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου προβλέπει, επιπλέον, ότι τα προϊόντα που δεν κατάγονται από τις ΥΧΕ, αλλά βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία στις ΥΧΕ και επανεξάγονται ως έχουν προς την Κοινότητα, εισάγονται στην Κοινότητα απαλλαγμένα από δασμούς και φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, υπό την προϋπόθεση, πρώτον, ότι έχουν καταβληθεί στην οικεία ΥΧΕ δασμοί ή φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος του ιδίου ύψους ή μεγαλύτεροι από τους δασμούς που επιβάλλονται στην Κοινότητα κατά την εισαγωγή αυτών των ίδιων προϊόντων, καταγωγής τρίτων χωρών, επί των οποίων εφαρμόζεται η ρήτρα του πλέον ευνοουμένου κράτους· δεύτερον, ότι τα προϊόντα αυτά δεν έχουν τύχει απαλλαγής ή επιστροφής, ολικώς ή μερικώς, δασμών ή φορολογικών επιβαρύνσεων· και, τρίτον, ότι συνοδεύονται από πιστοποιητικό εξαγωγής.

3 Το άρθρο 108, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, της αποφάσεως ΥΧΕ παραπέμπει στο παράρτημα ΙΙ της αποφάσεως ΥΧΕ (στο εξής: παράρτημα ΙΙ) για τον ορισμό της έννοιας των προϊόντων καταγωγής και των σχετικών μεθόδων διοικητικής συνεργασίας.

4 Δυνάμει του άρθρου 1 του παραρτήματος ΙΙ, ένα προϊόν θεωρείται καταγόμενο προϊόν, ή προϊόν καταγωγής μιας ΥΧΕ, της Κοινότητας ή κράτους της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (στο εξής: κράτη ΑΚΕ) όταν έχει είτε εξ ολοκλήρου παραχθεί είτε επαρκώς μεταποιηθεί εκεί.

5 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', του παραρτήματος ΙΙ, θεωρούνται ως εξ ολοκλήρου παραγόμενα στις ΥΧΕ ή στην Κοινότητα ή στα κράτη ΑΚΕ «τα φυτικά προϊόντα που συγκομίζονται στο έδαφός τους».

6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙ, οι μη καταγόμενες ύλες θεωρούνται ως επαρκώς κατεργασμένες ή μεταποιημένες όταν το παραγόμενο προϊόν κατατάσσεται σε διαφορετική κλάση από εκείνη στην οποία υπάγονται όλες οι μη καταγόμενες ύλες που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του.

7 Τέλος, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του παραρτήματος ΙΙ, προβλέπει ότι όταν προϊόντα εξ ολοκλήρου παραγόμενα στην Κοινότητα ή στα κράτη ΑΚΕ υφίστανται κατεργασίες ή μεταποιήσεις στις ΥΧΕ θεωρούνται ότι έχουν εξ ολοκλήρου παραχθεί στις ΥΧΕ.

8 Ήδη από το 1967 υφίσταται κοινή οργάνωση αγοράς του ρυζιού, που ρυθμίζεται επί του παρόντος από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1418/76 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1976, περί κοινής οργανώσεως αγοράς της ορύζης (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 127), η οποία περιλαμβάνει τιμή παρεμβάσεως για το αναποφλοίωτο ρύζι, επιστροφές κατά την εξαγωγή και εισφορές κατά την εισαγωγή. Οι εισφορές ποικίλλουν ανάλογα με τη χώρα καταγωγής. Όσον αφορά τα κράτη ΑΚΕ, εισπράττεται εισφορά προς χαμηλό συντελεστή εντός των ορίων δασμολογικής ποσοστώσεως 125 000 τόνων αποφλοιωμένου ρυζιού και 20 000 τόνων ρυζιού σε θραύσματα.

9 Επιπλέον, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3878/87 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1987, σχετικά με την ενίσχυση στην παραγωγή για ορισμένες ποικιλίες ρυζιού (ΕΕ L 365, σ. 3, στο εξής: κανονισμός 3878/87), προωθεί την καλλιέργεια του ρυζιού τύπου Indica από τους κοινοτικούς παραγωγούς. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3763/91 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1991, για ειδικά μέτρα που αφορούν ορισμένα γεωργικά προϊόντα στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα (ΕΕ L 356, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 3763/91), αποσκοπεί στην προώθηση της καλλιέργειας του ρυζιού στη Γαλλική Γουϊάνα και στην ενίσχυση της διαθέσεως και της εμπορίας του ρυζιού στη Γουαδελούπη και τη Μαρτινίκα, τρία γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 227, παράγραφος 2, της Συνθήκης, οι διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, καθώς και περί της γεωργίας, εξαιρέσει του άρθρου 40, παράγραφος 4, εφαρμόζονται για τα ΥΔ τα οποία, από αυτής της απόψεως, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Κοινότητας.

Τα πραγματικά περιστατικά

1. *Η αγορά του ρυζιού εντός της Κοινότητας*

10 Υπάρχουν κυρίως τρεις ποικιλίες ρυζιού. Το ρύζι σε στρογγυλούς κόκκους, το ρύζι σε ημίμακρους κόκκους και το ρύζι σε μακρούς κόκκους. Σημασία για την Κοινότητα έχει μόνο το ρύζι σε ημίμακρους κόκκους, το οποίο αποκαλείται Japonica και καταναλώνεται κυρίως στα κράτη μέλη της Μεσογείου, και το ρύζι σε μακρούς κόκκους, το οποίο αποκαλείται Indica και καταναλώνεται κυρίως στα κράτη μέλη του Βορρά.

11 Η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία είναι τα μόνα κράτη μέλη της Κοινότητας στα οποία καλλιεργείται ρύζι. Πρόκειται ιδίως για το ρύζι τύπου Japonica, η παραγωγή του οποίου είναι πλεονασματική. Ο κανονισμός 3878/87 (βλ. ανωτέρω σκέψη 9) αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινοτικής παραγωγής ρυζιού τύπου Indica.

12 Για να μπορούν να καταναλωθούν, οι διάφορες ποικιλίες ρυζιού πρέπει να υποστούν μεταποίηση. Μετά τη συγκομιδή, το ρύζι αποφλοιώνεται και στη συνέχεια υφίσταται λεύκανση σε διάφορα στάδια.

13 Η αξία του ρυζιού αυξάνεται σε κάθε στάδιο της μεταποιήσεως. Προς τούτο, αναφέρεται πάντοτε το στάδιο της μεταποιήσεως, μαζί με την τιμή ή τον δασμό που πλήττει το ρύζι. Διακρίνονται γενικώς τέσσερα στάδια μεταποιήσεως:

— το αναποφλοίωτο ρύζι: πρόκειται για το ρύζι όπως ακριβώς συγκομίζεται. Είναι ακόμη ακατάλληλο για την κατανάλωση·

— το ρύζι υπό την ονομασία brun: πρόκειται για το ρύζι του οποίου έχει αφαιρεθεί ο φλοιός. Είναι κατάλληλο για κατανάλωση, αλλά επιδέχεται περαιτέρω μεταποίηση·

— το ημιλευκασμένο ρύζι: πρόκειται για το ρύζι από το οποίο έχει αφαιρεθεί μέρος του περικαρπίου. Είναι προϊόν ημιτελές το οποίο πωλείται γενικώς προκειμένου να υποστεί περαιτέρω μεταποίηση και όχι να καταναλωθεί. Δεδομένου ότι ένα μέρος του περικαρπίου παραμένει επί του ρυζιού, το ρύζι αυτό αλλοιώνεται γενικώς λιγότερο από το λευκασμένο ρύζι·

— το λευκασμένο ρύζι: πρόκειται για το ρύζι που έχει υποστεί πλήρη μεταποίηση, ο φλοιός και το περικάρπιο του οποίου έχουν αφαιρεθεί εντελώς.

14 Η μετατροπή του αναποφλοίωτου ρυζιού σε λευκασμένο ρύζι μπορεί να λάβει χώρα είτε σε ένα στάδιο είτε σε περισσότερα στάδια. Κατά συνέπεια, το αναποφλοίωτο ρύζι, το ρύζι brun και το ημιλευκασμένο ρύζι μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρώτη ύλη στους παραγωγούς του λευκασμένου ρυζιού. Της μεταποιήσεως του ρυζιού μπορεί άλλωστε να προηγηθεί κλιβανισμός. Το αναποφλοίωτο ρύζι εμβαπτίζεται εντός θερμού ύδατος υπό πίεση, στη συνέχεια δε υποβάλλεται σε βρασμό στον ατμό και αποξηραίνεται. Κατόπιν μόνον αποφλοιώνεται και υφίσταται λεύκανση. Το τελικό προϊόν καλείται ρύζι που έχει υποστεί κλιβανισμό και ο κόκκος του είναι ξηρότερος και μεγαλύτερης θρεπτικής αξίας από το λευκασμένο ρύζι.

15 Η κοινοτική παραγωγή λευκασμένου ρυζιού σε μακρούς κόκκους αντιπροσωπεύει περίπου το 25 % της συνολικής κοινοτικής καταναλώσεως. Το υπόλοιπο 75 % προέρχεται από τρίτες χώρες, κυρίως τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Ταϊλάνδη.

2. *Η παραγωγή ρυζιού Αντιλλών*

16 Οι προσφεύγουσες στην υπόθεση T-480/93 είναι η Antillean Rice Mills NV (στο εξής: ARM) και η Trading & Shipping Co. Ter Beek NV (στο εξής: Ter Beek). Η πρώτη ασχολείται με τη μεταποίηση στις Ολλανδικές Αντίλλες ρυζιού brun, εισαγομένου από το Σουρινάμ και τη Γουϊάνα, σε ημιλευκασμένο ρύζι. Η δεύτερη ασχολείται ιδίως με το εμπόριο του ρυζιού και ως εκ τούτου εισάγει ρύζι brun από το Σουρινάμ και τη Γουϊάνα στις Ολλανδικές Αντίλλες για να το μετατρέψει εκεί η ARM σε ημιλευκασμένο ρύζι και εξάγει ημιλευκασμένο ρύζι Ολλανδικών Αντιλλών προς την Κοινότητα.

17 Οι προσφεύγουσες στην υπόθεση Τ-483/93 είναι η European Rice Brokers AVV (στο εξής: ERB), η Alesie Curaçao NV (στο εξής: Alesie), και η Guyana Investments AVV (στο εξής: Guyana Investments). Η πρώτη ασχολείται με το εμπόριο του ρυζιού. Προς τούτο αγοράζει η ίδια ή δι' αντιπροσώπου για λογαριασμό της ρύζι από το Σουρινάμ και τη Γουϊάνα και εξάγει προς την Κοινότητα ημιλευκασμένο ρύζι που έχει υποστεί μεταποίηση στις Ολλανδικές Αντίλλες από την Alesie, η οποία έχει αναλάβει επίσης την αποστολή του, εξ ονόματος και για λογαριασμό της ERB. Τέλος, η Guyana Investments — η οποία είναι αδελφή εταιρία της ERB — ασχολείται με την αγορά αναποφλοίωτου ρυζιού στη Γουϊάνα, με τη μεταποίηση του αναποφλοίωτου αυτού ρυζιού σε ρύζι brun και την πώλησή του, στη συνέχεια, στην ERB.

3. *Το ιστορικό της διαφοράς*

18 Πριν η Επιτροπή λάβει τα μέτρα διασφαλίσεως που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας διαφοράς αρνήθηκε δύο φορές να επιτρέψει την εισαγωγή ρυζιού Αντιλλών στην Κοινότητα με απαλλαγή από την εισφορά. Την πρώτη φορά, λίγο μετά την έναρξη των εισαγωγών κατά τους πρώτους μήνες του έτους 1992, η Επιτροπή έκρινε ότι το άρθρο 101 της αποφάσεως ΥΧΕ δεν προέβλεπε απαλλαγή από την εισφορά για τα γεωργικά προϊόντα. Μετά από σύντονες διαβουλεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, η οποία προέβη σε σχετικό διάβημα, η Επιτροπή δεν επέμεινε στην ερμηνεία αυτή. Τη δεύτερη φορά, το θέρος του 1992, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η μεταποίηση την οποία υφίστατο το ρύζι στις Ολλανδικές Αντίλλες ήταν ανεπαρκής για να μπορεί να θεωρηθεί ότι το εξαγόμενο εκ της χώρας αυτής ημιλευκασμένο ρύζι ήταν καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών, δυνάμει των κανόνων καταγωγής που θεσπίζει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του παραρτήματος ΙΙ της αποφάσεως ΥΧΕ (βλ. ανωτέρω σκέψη 7). Νέα παρέμβαση της Ολλανδικής Κυβερνήσεως είχε ως συνέπεια να εγκαταλείψει η Επιτροπή την άποψη αυτή.

19 Με έγγραφο της 28ης Οκτωβρίου 1992, η Γαλλική Κυβέρνηση ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει μέτρο διασφαλίσεως για το ρύζι προελεύσεως ΥΧΕ, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ. Με έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 1992 προσκόμισε συμπληρωματικές πληροφορίες προς στήριξη της αιτήσεώς της.

20 Το ίδιο έπραξε η Ιταλική Κυβέρνηση με έγγραφο της 27ης Νοεμβρίου 1992.

21 Στις 21 Δεκεμβρίου 1992 η συμβουλευτική επιτροπή των μέτρων διασφαλίσεως σε άτυπη συνεδρίασή της συζήτησε τα μέτρα που μελετούσαν να λάβουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής. Η συνεδρίαση αυτή προετοίμασε την επίσημη διαβούλευση που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος IV της αποφάσεως ΥΧΕ.

22 Στις 23 Δεκεμβρίου 1992 η Επιτροπή αποφάσισε, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, του παραρτήματος IV της αποφάσεως ΥΧΕ, να λάβει μέτρα διασφαλίσεως. Την ίδια ημέρα οι υπηρεσίες της Επιτροπής συναντήθηκαν με τους εκπροσώπους της Ολλανδικής Κυβερνήσεως για να συζητήσουν τα μελετώμενα μέτρα.

23 Με έγγραφο της 23ης Δεκεμβρίου 1992 η Επιτροπή κάλεσε τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής των μέτρων διασφαλίσεως να διατυπώσουν γραπτώς τη γνώμη τους επί των μέτρων που σχεδίαζε να λάβει.

24 Στις 11 Ιανουαρίου 1993 η συμβουλευτική επιτροπή συνεδρίασε κατόπιν αιτήσεως του Ολλανδού αντιπροσώπου, ο οποίος είχε αντιταχθεί στη διεκπεραίωση της υποθέσεως βάσει έγγραφης διαδικασίας. Κατά τις διαβουλεύσεις κατέστη εμφανές ότι επτά κράτη μέλη ενέκριναν τα σχεδιαζόμενα μέτρα, ένα κράτος μέλος ήταν αντίθετο, ένα κράτος μέλος επιφυλάχθηκε ως προς την τελική στάση του και τρία κράτη μέλη δεν εκπροσωπήθηκαν.

25 Με έγγραφο της ίδιας ημέρας η Ολλανδική Κυβέρνηση πρότεινε, υπό τύπον συμβιβασμού, να καθοριστεί μια ελάχιστη σχετική τιμή ίση προς το 120 % της εισφοράς που ισχύει κατά την εισαγωγή στην Κοινότητα ρυζιού brun σε μακρούς κόκκους προελεύσεως τρίτων χωρών, με ελάχιστη απόλυτη τιμή 710 δολλάρια ΗΠΑ (US$) ανά τόνο.

26 Στις 12 Ιανουαρίου 1993 πραγματοποιήθηκε νέα σύσκεψη, κατόπιν αιτήσεως της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, μεταξύ των αντιπροσώπων της και των υπηρεσιών της Επιτροπής. Οι αντιπρόσωποι των οικείων επιχειρήσεων μετείχαν στη σύσκεψη αυτή. Κατά την εν λόγω σύσκεψη ο αντιπρόσωπος της Ολλανδικής Κυβερνήσεως πρότεινε να καθορίσουν οι ολλανδικές αρχές ελάχιστη τιμή κατά την εισαγωγή η οποία θα υπολογιζόταν κατά τρόπον ώστε να τηρείται η κοινοτική προτίμηση εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα στο ρύζι καταγωγής ΥΧΕ ευνοϊκότερο καθεστώς από το ρύζι άλλης καταγωγής. Συγκεκριμένα, η ελάχιστη αυτή σχετική τιμή θα ήταν ίση προς το 120 % της εισφοράς που εφαρμοζόταν κατά την εισαγωγή ρυζιού brun σε μακρούς κόκκους, με ελάχιστη απόλυτη τιμή 710 US$. Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει, ωστόσο, ότι η πρόταση που διατυπώθηκε κατά τη σύσκεψη δεν ελάμβανε ως βάση την εισφορά για το ρύζι brun, αλλά την εισφορά για την ημιλευκασμένο ρύζι.

27 Στις 14 Ιανουαρίου 1993 ο Υπουργός Οικονομικών των Ολλανδικών Αντιλλών εξέδωσε απόφαση περί καθορισμού ελάχιστης σχετικής τιμής ίσης προς το 120 % της εισφοράς που επιβάλλεται κατά την εισαγωγή ημιλευκασμένου ρυζιού σε μακρούς κόκκους εντός της Κοινότητας, με ελάχιστη απόλυτη τιμή 710 US$ για τις εξαγωγές ημιλευκασμένου ρυζιού.

28 Με έγγραφα του Πρωθυπουργού των Ολλανδικών Αντιλλών, της 14ης Ιανουαρίου 1993, και του μονίμου αντιπροσώπου των Κάτω Χωρών, της 15ης Ιανουαρίου 1993 (βλ. τα παραρτήματα 2 και 3 του υπομνήματος ανταπαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 καθώς και στην υπόθεση Τ-483/93), η Επιτροπή πληροφορήθηκε την επιβολή ελάχιστης τιμής κατά την εξαγωγή ίσης προς το 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται κατά την εισαγωγή του ημιλευκασμένου ρυζιού.

29 Στις 25 Φεβρουαρίου 1993 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/127/ΕΟΚ, περί μέτρων διασφάλισης για το ρύζι καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών (ΕΕ L 50, σ. 27). Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως, «η θέση σε κυκλοφορία στην Κοινότητα με απαλλαγή εισαγωγικών δασμών ημιλευκασμένου ρυζιού (...) καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών υπόκειται στον περιορισμό ότι η δασμολογητέα αξία δεν είναι κατώτερη από μια ελάχιστη (σχετική) τιμή που ισούται προς το 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο εν λόγω ημιλευκασμένο ρύζι σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1418/76 του Συμβουλίου». Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού όριζε ότι η ελάχιστη τιμή που προκύπτει από την παράγραφο 1 δεν μπορούσε να είναι χαμηλότερη από κατώτατο όριο απόλυτης τιμής («τιμή κατωφλίου») που ανέρχεται σε 546 ECU ανά τόνο ημιλευκασμένου ρυζιού. Επιπλέον, η παράγραφος αυτή προέβλεπε ότι αυτό το κατώτατο όριο απόλυτης τιμής αυξανόταν από την 1η Μαρτίου 1993

μηνιαίως κατά 3,5 ECU ανά τόνο. Το μέτρο διασφαλίσεως που θέσπισε η Επιτροπή διέφερε από το μέτρο που ελήφθη με απόφαση του Πρωθυπουργού των Αντιλλών ως προς ένα μόνο σημείο: η ελάχιστη απόλυτη τιμή ήταν υψηλότερη (546 ECU ανά τόνο, ήτοι 775,26 US$ προστιθεμένης, από 1ης Μαρτίου 1993, μηνιαίας αυξήσεως της τάξεως των 3,5 ECU ανά τόνο).

30 Την 1η Μαρτίου 1993 η Ολλανδική Κυβέρνηση, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1, παράγραφος 5, του παραρτήματος IV της αποφάσεως ΥΧΕ, έφερε το ζήτημα της αποφάσεως της Επιτροπής ενώπιον του Συμβουλίου ζητώντας του να ακυρώσει το μέτρο.

31 Στις 8 Μαρτίου 1993, το Συμβούλιο εξέτασε το μέτρο διασφαλίσεως που είχε λάβει η Επιτροπή χωρίς να εκδώσει διαφορετική απόφαση. Κατά τις προσφεύγουσες η Επιτροπή είχε προτείνει κατά τη συνεδρίαση αυτή την επανεξέταση της σχετικής αποφάσεως.

32 Στις 16 Μαρτίου 1993 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των Κάτω Χωρών, της Γαλλικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας.

33 Στις 2 Απριλίου 1993 συνεδρίασε εκ νέου η συμβουλευτική επιτροπή των μέτρων διασφαλίσεως. Η Επιτροπή της υπέβαλε σχέδιο αποφάσεως περί τροποποιήσεως της αποφάσεως 93/127/ΕΟΚ της 25ης Φεβρουαρίου 1993. Τέσσερα κράτη μέλη ενέκριναν το κείμενο αυτό, τρία κράτη μέλη διατύπωσαν αντιρρήσεις, δύο κράτη μέλη επιφυλάχθηκαν ως προς την τελική στάση τους, τρία κράτη μέλη δεν εκπροσωπήθηκαν.

34 Στις 13 Απριλίου 1993, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/211/ΕΟΚ που τροποποιεί την απόφαση 93/127/ΕΟΚ (ΕΕ L 90, σ. 36). Με την απόφαση αυτή η ελάχιστη απόλυτη τιμή ανήλθε σε 550 ECU ανά τόνο (ήτοι 801,19 US$) και καταργήθηκε η ελάχιστη σχετική τιμή (ίση προς το 120 % της εισφοράς επί του ημιλευκασμένου ρυζιού σε μακρούς κόκκους) καθώς και οι μηνιαίες αυξήσεις.

35 Στις 16 Ιουνίου 1993 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/356/ΕΟΚ που καταργεί την απόφαση 93/127/ΕΟΚ (ΕΕ L 147, σ. 28).

Η διαδικασία

36 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Μαΐου 1993 οι προσφεύγουσες ARM και Ter Beek άσκησαν προσφυγή-αγωγή (στο εξής: προσφυγή) που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-271/93.

37 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Μαΐου 1993 οι προσφεύγουσες ERB, Alesie και Guyana Investments άσκησαν προσφυγή-αγωγή (στο εξής: προσφυγή) που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό C-281/93.

38 Στις 3 Αυγούστου, 13 Σεπτεμβρίου και 23 Σεπτεμβρίου 1993 το Συμβούλιο, η Γαλλική Δημοκρατία και η Ιταλική Δημοκρατία κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου αίτηση με την οποία ζήτησαν να παρέμβουν στις διαφορές υπέρ της καθής-εναγομένης (στο εξής: καθής).

39 Με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 το Δικαστήριο παρέπεμψε τις παρούσες προσφυγές στο Πρωτοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 3 της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 319, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 144, σ. 21). Οι υποθέσεις πρωτοκολλήθηκαν στο Πρωτοδικείο με τους αριθμούς Τ-480/93 και Τ-483/93.

40 Με διατάξεις της 23ης Νοεμβρίου 1993, ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε τις αιτήσεις παρεμβάσεως υπέρ της καθής.

41 Στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως η ARM παραιτήθηκε από το αίτημα αποζημιώσεως.

42 Μετά τη λήξη της έγγραφης διαδικασίας οι προσφεύγουσες στην υπόθεση Τ-483/93 ζήτησαν από το Πρωτοδικείο, με έγγραφο της 17ης Ιουνίου 1994, να τους επιτραπεί να προσθέσουν νέα έγγραφα στη δικογραφία και να αυξήσουν κατά 248 234 US$ το ποσό των αιτουμένων αποζημιώσεων. Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία αντιτάχθηκαν στην αίτηση αυτή.

43 Με έγγραφα της 28ης Ιουλίου 1994 στην υπόθεση Τ-480/93 και της 2ας Αυγούστου 1994 στην υπόθεση Τ-483/93 οι προσφεύγουσες ζήτησαν επιπλέον να περιληφθεί στη δικογραφία έγγραφο του μονίμου αντιπροσώπου του Βασιλείου των Κάτω Χωρών. Κατέθεσαν το έγγραφο αυτό ως παράρτημα στις απαντήσεις που έδωσαν στις γραπτές ερωτήσεις που τους υπέβαλε κατά τη συνεδρίαση το Πρωτοδικείο.

44 Με διάταξη του προέδρου του τετάρτου πενταμελούς τμήματος της 26ης Ιανουαρίου 1995 αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-480/93 και Τ-483/93.

45 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας οι διάδικοι κλήθηκαν ωστόσο να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένες ερωτήσεις πριν τη συνεδρίαση.

46 Το Δικαστήριο άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων και τις απαντήσεις τους στις προφορικές ερωτήσεις που υπέβαλε κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 24ης Μαρτίου 1995.

Αιτήματα των διαδίκων

47 Στην υπόθεση Τ-480/93 οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει τις προπαρατεθείσες αποφάσεις 93/127, της 25ης Φεβρουαρίου 1993, και 93/211, της 13ης Απριλίου 1993·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστη η Ter Beek, η οποία υπολογίζεται σε 566 044,20 US$·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

48 Στην υπόθεση Τ-483/93 οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει τις προπαρατεθείσες αποφάσεις 93/127, της 25ης Φεβρουαρίου 1993, και 93/211, της 13ης Απριλίου 1993·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστησαν οι προσφεύγουσες, η οποία υπολογίζεται σε 8 562 000 US$ στα οποία πρέπει να προστεθούν 248 234 US$·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή, υποστηριζομένη από τη Γαλλική Δημοκρατία και την Ιταλική Δημοκρατία ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει τα ακυρωτικά αιτήματα απαράδεκτα ή να τα απορρίψει ως αβάσιμα·

— να απορρίψει τα αιτήματα αποζημιώσεως ως αβάσιμα·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Το Συμβούλιο ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει ότι δεν υπάρχουν εν προκειμένω στοιχεία που προσβάλλουν το κύρος του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ.

Λόγοι ακυρώσεως και επιχειρήματα των διαδίκων

49 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν έξι λόγους ακυρώσεως προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων τους. Ο πρώτος λόγος στηρίζεται στον μη σύννομο χαρακτήρα του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ επί του οποίου στηρίζεται το προσβαλλόμενο μέτρο διασφαλίσεως, για τον λόγο ότι η διάταξη αυτή παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να λαμβάνει μέτρα διασφαλίσεως υπό προϋποθέσεις οι οποίες δεν έχουν προβλεφθεί από τη Συνθήκη. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ, καθόσον η Επιτροπή έλαβε μέτρα διασφαλίσεως ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις λήψεώς τους. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, καθόσον τα ληφθέντα μέτρα διασφαλίσεως υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια για την εξάλειψη της απειλής διαταραχής ή επιδεινώσεως τομέα δραστηριοτήτων της Κοινότητας ή περιφέρειας αυτής. Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται

σε παράβαση των άρθρων 132, σημείο 1, και 133, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και 101, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ, καθόσον η εξάρτηση της απαλλαγής από δασμούς κατά την εισαγωγή από την εφαρμογή ελαχίστων τιμών συνιστά «υπό αίρεση» φόρο ισοδυνάμου αποτελέσματος. Ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 131 της Συνθήκης, καθόσον η Επιτροπή δεν έλαβε αρκούντως υπόψη τους σκοπούς της συνδέσεως των ΥΧΕ. Ο τελευταίος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της επιμελούς προετοιμασίας των πράξεων και στην παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης, καθόσον η Επιτροπή δεν εξέτασε ή δεν εξέτασε επαρκώς την κατάσταση της αγοράς ούτε αιτιολόγησε τα ληφθέντα μέτρα διασφαλίσεως.

50 Προς στήριξη των αιτημάτων αποζημιώσεως οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή ενήργησε παρανόμως εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις οι οποίες τους προκάλεσαν άμεσα ζημία.

Τα ακυρωτικά αιτήματα

Α — *Επί του παραδεκτού*

Επιχειρήματα των διαδίκων

51 Η Επιτροπή, υποστηριζομένη από τους παρεμβαίνοντες, προβάλλει ένσταση απαραδέκτου. Δεδομένου ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι γενικής ισχύος και έχουν συνέπειες για έναν ολόκληρο τομέα δραστηριοτήτων, επηρεάζουν τις προσφεύγουσες, όπως ακριβώς και κάθε επιχειρηματία ο οποίος βρίσκεται, πραγματικά ή δυνητικά, στην ίδια κατάσταση. Πρόκειται επομένως για μέτρα τα οποία εφαρμόζονται σε καταστάσεις που έχουν οριστεί αντικειμενικά και τα οποία έχουν έννομες συνέπειες για γενικές κατηγορίες προσώπων που ορίζονται αφηρημένα. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να θίγονται ατομικά οι προσφεύγουσες. Ο περιορισμένος αριθμός των επιχειρήσεων που δρουν στον τομέα αυτό καθώς και η δυνατότητα καθορισμού του αριθμού και της ταυτότητας των θιγομένων επιχειρήσεων, εντελώς τυχαίο γεγονός κατά την Επιτροπή, δεν μπορούν να οδηγήσουν σε άλλο συμπέρασμα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 1ης Απριλίου 1965, 38/64, Getreide-Import κατά Επιτροπής, Συλλογή

τόμος 1965-1968, σ. 73, και της 16ης Μαρτίου 1978, 123/77, Unicme κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1978, σ. 301).

52 Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλεστούν την απόφαση του Δικαστηρίου, της 17ης Ιανουαρίου 1985, 11/82, Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 207), καθόσον, στην υπόθεση εκείνη, οι προσφεύγουσες είχαν προσβάλει ατομική απόφαση απευθυνομένη σε ένα μόνο κράτος μέλος, ενώ στην υπό κρίση περίπτωση πρόκειται για γενική απόφαση απευθυνομένη σε όλα τα κράτη μέλη.

53 Η Επιτροπή παραδέχεται, ωστόσο, ότι η πρώτη απόφαση θα μπορούσε να αφορά άμεσα τις προσφεύγουσες Ter Beek στην υπόθεση T-480/93 και ERB και Guyana Investments στην υπόθεση T-483/93 εάν αποδεικνυόταν ότι είχαν υπογράψει τις συμβάσεις παραδόσεως ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών και είχαν αποστείλει προς τον σκοπό αυτό διάφορες παρτίδες κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος της πρώτης αποφάσεως. Εντούτοις, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι πρέπει συναφώς να ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι η επίμαχη απόφαση απλώς επανέλαβε, κατά μεγάλο μέρος, τις διατάξεις του μέτρου των Αντιλλών το οποίο ίσχυε ήδη από τις 14 Ιανουαρίου 1993.

54 Τέλος, η Επιτροπή αμφισβητεί ότι οι προσφεύγουσες έχουν συμφέρον να ζητήσουν την ακύρωση των επίμαχων αποφάσεων, διότι η πρώτη, η οποία τροποποιήθηκε από τη δεύτερη, καταργήθηκε στις 16 Ιουνίου 1993, πράγμα το οποίο καθιστά την προσφυγή ακυρώσεως άνευ αντικειμένου (διάταξη του Δικαστηρίου της 8ης Μαρτίου 1993, C-123/92, Lezzi κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-809).

55 Οι προσφεύγουσες αντιτάσσουν ότι η προσφυγή ακυρώσεως είναι παραδεκτή εφόσον οι αποφάσεις που απευθύνονται στα κράτη μέλη (βλ. άρθρο 5 της αποφάσεως 93/127 της 25ης Φεβρουαρίου 1993 και άρθρο 2 της αποφάσεως 93/211 της 13ης Απριλίου 1993) τις αφορούν άμεσα και ατομικά. Κατά την άποψή τους, οι αποφάσεις τις αφορούν άμεσα διότι δεν αφήνουν καμία εξουσία εκτιμήσεως στα κράτη ως προς την ελάχιστη επιβαλλομένη τιμή και τα προϊόντα στα οποία επιβάλλεται. Τις αφορούν ατομικά διότι η κατάστασή τους είναι,

κατά τη διατύπωση της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής (Rec. 1963, σ. 197), εξατομικευμένη σε σχέση με την κατάσταση κάθε άλλου προσώπου. Πράγματι, οι πέντε προσφεύγουσες στις δύο υποθέσεις φρονούν ότι η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, να επιλεγούν κατά προτεραιότητα τα μέτρα εκείνα διασφαλίσεως που δημιουργούν τις ελάχιστες διαταραχές, συνεπάγεται την υποχρέωση της Επιτροπής να ενημερώνεται ως προς την πραγματική κατάσταση και τις αρνητικές επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα μέτρα διασφαλίσεως για την οικονομία των ΥΧΕ και για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις (βλ. κατ' αναλογία την ερμηνεία που έδωσε το Δικαστήριο στο άρθρο 130, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στην προπαρατεθείσα απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής). Κατά συνέπεια, οι προσφεύγουσες ανήκουν στον κλειστό κύκλο των επιχειρήσεων, την κατάσταση των οποίων θα έπρεπε να είχε εξετάσει η Επιτροπή πριν λάβει τα μέτρα διασφαλίσεως και τις οποίες για τον λόγο αυτό αφορούν ατομικά οι προσβαλλόμενες αποφάσεις. Ισχυρίζονται επίσης ότι, εάν η Επιτροπή υπέχει την υποχρέωση αυτή, οι οικείες επιχειρήσεις δικαιούνται να επικαλεστούν την παράβαση της υποχρεώσεως αυτής και να ασκήσουν προσφυγή προς αναγνώριση της παραβάσεως.

56 Οι προσφεύγουσες ARM στην υπόθεση Τ-480/93 και Alesie στην υπόθεση Τ-483/93 αναφέρουν ακόμη ότι το γεγονός ότι οι αποφάσεις τις αφορούν ατομικά, υπό την έννοια της αποφάσεως Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, προκύπτει, αφενός μεν, από το ότι η Επιτροπή γνώριζε ότι ήταν οι μόνες επιχειρήσεις που είχαν συναινέσει σε επενδύσεις που προορίζονταν ειδικά για τη μεταποίηση του ρυζιού brun προελεύσεως των κρατών ΑΚΕ σε ημιλευκασμένο ρύζι για να επωφεληθούν από τις δυνατότητες εξαγωγής προς την Κοινότητα και, επομένως, από την απαλλαγή από την εισφορά βάσει του άρθρου 101 της αποφάσεως ΥΧΕ, διότι γνώριζε την ταυτότητά τους και είχε τακτικές επαφές μαζί τους, αφετέρου δε, από το γεγονός ότι η παραγωγή τους είχε παραλύσει από τα μέτρα διασφαλίσεως, λόγω της ελλείψεως δυνατοτήτων διαθέσεως εκτός της Κοινότητας.

57 Οι προσφεύγουσες Ter Beek στην υπόθεση Τ-480/93 και ERB και Guyana Investments στην υπόθεση Τ-483/93 προσθέτουν ακόμη ότι είχαν συνάψει συμβάσεις παραδόσεως ημιλευκασμένου ρυζιού, οι οποίες δεν είχαν ακόμη εκτελεστεί ή οι οποίες βρίσκονταν στο στάδιο εκτελέσεως κατά τον χρόνο εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως και ότι είχαν ήδη αποστείλει ρύζι, έστω και αυτό δεν είχε ακόμα πωληθεί. Ανήκουν επομένως στην περιορισμένη και κλειστή κατηγορία των επιχειρήσεων οι οποίες εθίγησαν από την πρώτη απόφαση, διότι δεν μπορούσαν πλέον να εκτελέσουν τις συναφθείσες συμβάσεις ή τουλάχιστον να τις

εκτελέσουν υπό τους συνομολογηθέντες όρους. Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή έπρεπε να γνωρίζει την ειδική αυτή κατάσταση, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ της πρώτης αιτήσεως της Γαλλικής Κυβερνήσεως και της λήψεως του μέτρου διασφαλίσεως και, αφετέρου, των μέσων τα οποία διέθετε η Επιτροπή (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής και την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 12).

58 Τέλος, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, παρά την κατάργηση των προσβαλλομένων αποφάσεων, εξακολουθούν να έχουν συμφέρον να διαπιστωθεί ο παράνομος χαρακτήρας τους εφόσον αυτό δεν έχει ακόμη γίνει.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Ως προς το έννομο συμφέρον

59 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, κατά πάγια νομολογία, προσφυγή ακυρώσεως είναι παραδεκτή μόνον εφόσον ο προσφεύγων έχει συμφέρον από την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως (βλ. προσφάτως την απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Νοεμβρίου 1994, T-46/92, Scottish Football κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1039, σκέψη 14). Το συμφέρον αυτό υφίσταται μόνον εφόσον η ακύρωση της πράξεως αυτής είναι ικανή από μόνη της να έχει έννομες συνέπειες (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουνίου 1986, 53/85, Akzo Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 21).

60 Συναφώς πρέπει να υπομνηστεί ότι κατά το άρθρο 176 της Συνθήκης, το όργανο του οποίου η πράξη κηρύχθηκε άκυρη οφείλει να λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως. Τα μέτρα αυτά δεν αφορούν την εξαφάνιση της πράξεως καθ' εαυτής από την κοινοτική έννομη τάξη, εφόσον η εξαφάνιση αυτή προκύπτει από την ουσία δικαστικής ακυρώσεώς της. Αφορούν μάλλον την εξάλειψη των συνεπειών των παρανόμων ενεργειών που διαπιστώθηκαν με την ακυρωτική απόφαση. Η ακύρωση μιας πράξεως, η οποία

έχει ήδη εκτελεστεί ή η οποία, εν τω μεταξύ, έχει καταργηθεί από συγκεκριμένη ημερομηνία, μπορεί ως εκ τούτου πάντοτε να έχει έννομες συνέπειες. Πράγματι, η ακύρωση αυτή περιλαμβάνει την υποχρέωση του οργάνου το οποίο εξέδωσε την πράξη να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως. Έτσι, το οικείο όργανο μπορεί να αναγκαστεί να προβεί στη δέουσα αποκατάσταση της καταστάσεως του προσφεύγοντος ή να αποφύγει την έκδοση πανομοιότυπης πράξεως (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1979, 92/78, Simmenthal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 407, σκέψη 32, της 24ης Ιουνίου 1986, Akzo Chemie κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 21, και της 26ης Απριλίου 1988, 207/86, Apesco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2151, σκέψη 16).

61 Πρέπει να προστεθεί, ως απάντηση στο επιχείρημα που στηρίζει η Επιτροπή στην προπαρατεθείσα διάταξη Lezzi κατά Επιτροπής, ότι η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από την υπόθεση εκείνη καθόσον, εν αντιθέσει προς ό,τι έκρινε τότε το Δικαστήριο, οι αποφάσεις περί τροποποιήσεως της αποφάσεως 93/127 της 25ης Φεβρουαρίου 1993 και περί καταργήσεως της τροποποιηθείσας αποφάσεως δεν ισοδυναμούν με ανεπιφύλακτη ακύρωση της αποφάσεως αυτής (βλ. προπαρατεθείσα διάταξη Lezzi κατά Επιτροπής, σκέψεις 8 έως 10). Πράγματι, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι αποφάσεις αυτές δεν έχουν αναδρομική ισχύ.

62 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες εξακολουθούν να έχουν έννομο συμφέρον να ζητήσουν την ακύρωση των αποφάσεων που προσβάλλουν.

— Ως προς το αν οι αποφάσεις αφορούν άμεσα τις προσφεύγουσες

63 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αφορούν άμεσα τις προσφεύγουσες, διότι δεν αφήνουν κανένα περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη ως προς την επιβολή και το ύψος της εν λόγω ελάχιστης τιμής.

— Ως προς το αν οι αποφάσεις αφορούν ατομικά τις προσφεύγουσες

64 Κατά το άρθρο 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται, υπό τις προϋποθέσεις που προβέπονται στο πρώτο εδάφιο του ιδίου άρθρου, να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτό καθώς και κατά των αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.

65 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, καίτοι οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι «αποφάσεις» απευθυνόμενες στα κράτη μέλη, ωστόσο έχουν νομοθετικό περιεχόμενο, εφόσον εφαρμόζονται επί όλων των οικείων επιχειρηματιών. Το γεγονός ότι η Επιτροπή γνώριζε την ταυτότητα των επιχειρηματιών επί των οποίων εφαρμόζονται οι πράξεις αυτές κατά τον χρόνο που εκδόθηκαν δεν αρκεί, κατά πάγια νομολογία, για να θέσει εν αμφιβόλω τον νομοθετικό τους χαρακτήρα, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι η εφαρμογή αυτή πραγματοποιείται δυνάμει αντικειμενικής νομικής ή πραγματικής καταστάσεως, καθοριζόμενης από την οικεία πράξη σε σχέση με τον σκοπό που αυτή επιδιώκει (βλ. προσφάτως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Νοεμβρίου 1992, C-15/91 και C-108/91, Buckl κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-6061, σκέψη 25, της 15ης Ιουνίου 1993, C-213/91, Abertal κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3177, σκέψη 17, και της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, Codorniu κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-1853, σκέψη 18· τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 28ης Οκτωβρίου 1993, T-476/93, FRSEA και FNSEA κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1993, σ. II-1187, σκέψη 19, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-472/93, Campo Ebro κ.λπ. κατά Συμβουλίου, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 32).

66 Εντούτοις, ο νομοθετικός χαρακτήρας των προσβαλλομένων πράξεων δεν αποκλείει τη δυνατότητα να αφορούν ατομικά ορισμένους από τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1984, 239/82 και 275/82, Allied Corporation κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1005, σκέψη 11, της 23ης Μαΐου 1985, 53/83, Allied Corporation κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1985, σ. 1621, σκέψη 4, της 16ης Μαΐου 1991, C-358/89, Extramet Industrie κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1991, σ. I-2501, σκέψη 13, και την προπαρατεθείσα Codorniu κατά Συμβουλίου, σκέψη 19). Για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια πράξη γενικής ισχύος εκδοθείσα από κοινοτικό θεσμικό όργανο αφορά ατομικά ορισμένους επιχειρηματίες, πρέπει να θίγει τη νομική θέση τους λόγω πραγματικής καταστάσεως η οποία τους χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και τους εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο με τον αποδέκτη (βλ. συναφώς προπαρατεθείσες αποφάσεις Plaumann κατά Επιτροπής, σ. 223,

και Condorniu κατά Επιτροπής, σκέψη 20· διάταξη του Δικαστηρίου της 21ης Ιουνίου 1993, C-257/93, Van Parijs κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3335, σκέψη 9· απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1994, Τ-489/93, Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1201, σκέψη 21, και προπαρατεθείσα διάταξη FRSEA και FNSEA κατά Συμβουλίου, σκέψη 20).

67 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, όπως έχει κριθεί, το γεγονός ότι η Επιτροπή υποχρεούται, δυνάμει ειδικών διατάξεων, να λάβει υπόψη τις συνέπειες της πράξεως που προτίθεται να εκδώσει για την κατάσταση ορισμένων ιδιωτών, μπορεί να εξατομικεύσει τους ιδιώτες αυτούς (προπαρατεθείσες αποφάσεις Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής και Sofrimport κατά Επιτροπής).

68 Εν προκειμένω το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ η διατύπωση του οποίου είναι κατ' ουσίαν πανομοιότυπη προς τη διατύπωση του άρθρου 130 της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, βάσει του οποίου εκδόθηκε η απόφαση η οποία αποτέλεσε αντικείμενο της προπαρατεθείσας αποφάσεως Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής. Πράγματι, το άρθρο 130, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας ορίζει ότι «τα μέτρα που έχουν επιτραπεί κατά την παράγραφο 2 δύνανται να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ και της παρούσης πράξεως, κατά το μέτρο και τις προθεσμίες που είναι απόλυτα αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Κατά προτεραιότητα πρέπει να επιλέγονται τα μέτρα που διαταράσσουν κατά το δυνατόν λιγότερο τη λειτουργία της Κοινής Αγοράς». Το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ προβλέπει ότι «για την εφαρμογή της παραγράφου 1, πρέπει κατά προτεραιότητα να επιλεγούν τα μέτρα που δημιουργούν τις ελάχιστες διαταραχές στη λειτουργία της σύνδεσης και της Κοινότητας. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα απολύτως αναγκαία όρια για την αντιμετώπιση των δυσχερειών που προκύπτουν».

69 Το άρθρο 130, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας ερμηνεύθηκε όμως από το Δικαστήριο με την απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 28) κατά την έννοια ότι η διάταξη αυτή υποχρεώνει την Επιτροπή «στο μέτρο που οι περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως δεν την εμποδίζουν, να ενημερώνεται για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η απόφασή της στην

οικονομία του εν λόγω κράτους μέλους, καθώς και για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις», προκειμένου να μπορέσει να εκτιμήσει αν το μέτρο που προτίθεται να εγκρίνει ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο αυτό.

70 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, όχι μόνο λόγω της ομοιότητας της διατυπώσεώς του προς το άρθρο 130, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αλλά και διότι επιδιώκει τον ίδιο σκοπό με τη διάταξη αυτή, ήτοι τον καθορισμό της εμβέλειας των μέτρων διασφαλίσεως που μπορεί να θεσπίσει η Κοινότητα, έχει την έννοια ότι, όταν η Κοινότητα σχεδιάζει τη λήψη μέτρων διασφαλίσεως, βάσει της διατάξεως αυτής, υποχρεούται, στο μέτρο που οι συνθήκες το επιτρέπουν, να ενημερώνεται για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η απόφασή της για την οικονομία της οικείας χώρας ή του υπερποντίου διαμερίσματος καθώς και για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

71 Η εν λόγω ερμηνεία του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο διότι το καθεστώς εισαγωγής στην Κοινότητα εμπορευμάτων προελεύσεως ΥΧΕ είναι πιο φιλελεύθερο απ' ό,τι ήταν το καθεστώς που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των άλλων κρατών μελών. Πράγματι, τα άρθρα 25 και 29 της Πράξεως Προσχωρήσεως επέτρεπαν τη συνέχιση, κατά τη μεταβατική περίοδο, επιβολής δασμών και φόρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, ενώ το άρθρο 133 της Συνθήκης και τα άρθρα 101 και 102 της αποφάσεως ΥΧΕ επέβαλλαν κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλομένων πράξεων, την πλήρη κατάργηση των δασμών και των φόρων ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την εισαγωγή στην Κοινότητα προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ.

72 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η λήψη μέτρων διασφαλίσεως, βάσει του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ, προσβάλλει μια ευρύτερη ελευθερία εισαγωγής σε σύγκριση με την ελευθερία που καθιέρωνε η Πράξη Προσχωρήσεως, η υποχρέωση της Επιτροπής να λαμβάνει υπόψη την ειδική κατάσταση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων κάθε φορά που σκόπευε να εισαγάγει παρεκκλίσεις από την ελευθερία αυτή ήταν περισσότερο αυξημένη στην υπό κρίση υπόθεση σε σχέση με την υποχρέωση που προέβλεπε η Πράξη Προσχωρήσεως.

73 Επομένως, προκειμένου να καθορισθεί αν οι προσφεύγουσες ανήκουν σε περιορισμένο κύκλο επιχειρηματιών των οποίων θίγεται η νομική θέση λόγω πραγματικής καταστάσεως η οποία τις χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και τις εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο με εκείνο των αποδεκτών (βλ. τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Plaumann κατά Επιτροπής και Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 28), πρέπει να εξετασθεί αν οι προσφεύγουσες είναι «ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις» υπό την έννοια της δεύτερης από τις αποφάσεις αυτές.

74 Συναφώς, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 28) ορίζει ότι, για να καθορίσει τις «ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις», η Επιτροπή πρέπει «επίσης» να λάβει υπόψη «τις συμβάσεις που οι εν λόγω επιχειρήσεις (...) έχουν ήδη συνάψει και των οποίων η εκτέλεση θα παρεμποδιζόταν», εν όλω ή εν μέρει από το επίδικο μέτρο. Χρησιμοποιώντας τον όρο «επίσης» η απόφαση αυτή καθιστά σαφές ότι η ύπαρξη των συμβάσεων αυτών δεν συνιστά τη μοναδική ένδειξη που παρέχει τη δυνατότητα να οριοθετηθεί ο περιορισμένος κύκλος των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, αλλά ότι και άλλες ενδείξεις μπορούν να ληφθούν υπόψη προς τούτο.

75 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες Ter Beek, στην υπόθεση Τ-480/93, και ERB, στην υπόθεση Τ-483/93, προσκόμισαν την απόδειξη ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως, την οποία η δεύτερη απόφαση απλώς τροποποίησε, μετέφεραν φορτία ρυζιού προς την Κοινότητα, ότι είχαν συμμετάσχει με τις λοιπές προσφεύγουσες στη σύσκεψη που οργανώθηκε στις 12 Ιανουαρίου 1993 μεταξύ της ολλανδικής μόνιμης αντιπροσωπείας και των υπηρεσιών της Κοινότητας και ότι, κατά συνέπεια, η Επιτροπή γνώριζε την ιδιαίτερη κατάστασή τους.

76 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι βάσει της πραγματικής αυτής καταστάσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι οι προσφεύγουσες Ter Beek και ERB είναι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις (προπαρατεθείσα απόφαση Sofrimport κατά Επιτροπής). Πράγματι, έστω και αν η υποχρέωση να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των εμπορευμάτων που τελούν υπό διαμετακόμιση δεν περιλαμβάνεται καθ' εαυτή στο άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, όπως συνέβη με το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2707/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, περί καθορισμού των προϋποθέσεων εφαρμογής των μέτρων διασφαλίσεως στον τομέα των οπωροκηπευτικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/008, σ. 217), τον οποίο αφορούσε η απόφαση Sofrimport κατά Επιτροπής, η υποχρέωση αυτή

απορρέει κατ' ανάγκη από το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ λόγω του ιδιαιτέρου συμφέροντος που έχουν οι επιχειρήσεις να προστατεύσουν τα εμπορεύματά τους που τελούν υπό διαμετακόμιση από τις συνέπειες μέτρου διασφαλίσεως, εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές εντοπίζονται ή μπορούν να εντοπιστούν προ της εκδόσεως αποφάσεως της Επιτροπής. Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τούτο συνέβαινε με τις προσφεύγουσες οι οποίες είχαν εκθέσει την άποψή τους στην Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιανουαρίου 1993.

77 Πρέπει ακόμη να προστεθεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής δεν αποτελεί χρήσιμο προηγούμενο επειδή στην υπόθεση εκείνη το προσβαλλόμενο μέτρο απευθυνόταν σε ένα μόνο κράτος μέλος, ενώ εν προκειμένω οι προσβαλλόμενες αποφάσεις απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη. Πράγματι, δεν έχει σημασία ο αριθμός των κρατών μελών στα οποία εφαρμόζεται το μέτρο διασφαλίσεως, αλλά η προστασία της οποίας απολαύουν, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, η χώρα ή το έδαφος καθώς και οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις έναντι των οποίων επιτρέπεται ή εκδίδεται το μέτρο διασφαλίσεως. Ως προς το σημείο αυτό, όμως, η παρούσα υπόθεση δεν διαφέρει από την απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής.

78 Επομένως, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αφορούν ατομικά τις προσφεύγουσες Ter Beek στην υπόθεση Τ-480/83 και ERB στην υπόθεση Τ-483/93.

79 Δεδομένου ότι τόσο στην υπόθεση Τ-480/93 όσο και στην υπόθεση Τ-483/93 πρόκειται για μία και την ίδια προσφυγή παρέλκει η εξέταση της νομιμοποιήσεως της προσφεύγουσας ARM στην υπόθεση Τ-480/93 και των προσφευγουσών Alesie και Guyana Investments στην υπόθεση Τ-483/93 (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψη 31).

80 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι η ένσταση απαραδέκτου που πρόβαλε η Επιτροπή πρέπει να απορριφθεί.

Β — *Επί της ουσίας*

Πρώτος λόγος ακυρώσεως: παράνομος χαρακτήρας της νομικής βάσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων

— Επιχειρήματα των διαδίκων

81 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι παράνομες καθόσον στηρίζονται σε νομική βάση που είναι η ίδια παράνομη, ήτοι στο άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ, κατά το οποίο η Επιτροπή μπορεί να λάβει μέτρα διασφαλίσεως αν η εφαρμογή της αποφάσεως αυτής «προκαλεί σοβαρές διαταραχές σε τομέα οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας ή ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών ή θέτει σε κίνδυνο την εξωτερική οικονομική τους σταθερότητα, ή αν δημιουργούνται δυσκολίες, οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν επιδείνωση τομέα δραστηριοτήτων της Κοινότητας ή περιφέρειας αυτής». Η δυνατότητα αυτή λήψεως μέτρων διασφαλίσεως υπό συνθήκες οι οποίες δεν προβλέπονταν από το άρθρο 134 της Συνθήκης είναι πράγματι, κατά τις προσφεύγουσες, αντίθετη προς τις διατάξεις της Συνθήκης.

82 Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι το Συμβούλιο δεν μπορεί να διευρύνει το περιεχόμενο του άρθρου 134 της Συνθήκης μέσω γενικής αποφάσεως στηριζομένης στο άρθρο 136 της Συνθήκης. Πράγματι, τα άρθρα 131 έως 135 της Συνθήκης δεν εξαγγέλλουν μόνον τους σκοπούς που επιδιώκονται με την σύνδεση των ΥΧΕ, αλλά γεννούν δικαιώματα και υποχρεώσεις από τα οποία δεν μπορεί να παρεκκλίνει το Συμβούλιο έστω και στις αποφάσεις που εκδίδει βάσει του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, εκτός αν προβλέπεται ρητώς δυνατότητα λήψεως μέτρων παρεκκλίσεως, όπως στο πρωτόκολλο που αφορά τις εισαγωγές εντός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας προϊόντων πετρελαίου που έχουν υποστεί επεξεργασία στις Ολλανδικές Αντίλλες, το οποίο ενσωματώθηκε σε πρωτόκολλο που επισυνάφθηκε στα πρωτόκολλα που έχουν προσαρτηθεί στη Συνθήκη, στο άρθρο 132, παράγραφος 5, της Συνθήκης, το οποίο καθιστά εφαρμοστέες τις διατάξεις του κεφαλαίου της Συνθήκης περί του δικαιώματος εγκαταστάσεως, υπό την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 136, στο άρθρο 133, παράγραφος 3, της Συνθήκης το οποίο εξουσιοδοτεί τις ΥΧΕ να επιβάλλουν δασμούς, καθώς και στο άρθρο 1 του πρωτοκόλλου περί του ειδικού καθεστώτος που ισχύει για τη Γροιλανδία, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη. Ισχυρίζονται ότι εάν το άρθρο 136, δεύτερο εδάφιο, παρείχε στο Συμβούλιο γενική δυνατότητα παρεκκλίσεως από τα άρθρα 131 έως 135 της Συνθήκης, δεν θα ήταν αναγκαίες οι ρητές αυτές παρεκκλίσεις.

83 Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν επιπλέον ότι το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση της 13ης Μαρτίου 1979, 91/78, Hansen (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 515, σκέψη 22), ότι η σύνδεση των ΥΧΕ έχει ως αντικείμενο να επεκτείνει στις συνδεδεμένες με την Κοινότητα χώρες και εδάφη και στα προϊόντα αυτών των χωρών τους σχετικούς με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας κανόνες. Προσθέτουν ότι από την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Απριλίου 1978, 80/77 και 81/77, Commissionnaires réunis (Συλλογή τόμος 1978, σ. 315, σκέψη 19), προκύπτει ότι οι σκοποί της ελεύθερης κυκλοφορίας και της κοινής γεωργικής πολιτικής δεν πρέπει να αλληλοαναιρούνται αλλά να συνδυάζονται, δεδομένου ότι η αρχή είναι η ελεύθερη κυκλοφορία. Οι σκοποί της συνδέσεως δεν είναι επικουρικοί σε σχέση με τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής που επιδιώκονται εν προκειμένω με την κοινή οργάνωση της αγοράς του ρυζιού. Ελλείψει υπεροχής της κοινής γεωργικής πολιτικής που να νομιμοποιεί παρέκκλιση από τους κανόνες της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων προελεύσεως ΥΧΕ, οι μόνες παραδεκτές εξαιρέσεις από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι αυτές που προβλέπονται ρητώς από τη Συνθήκη.

84 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι το άρθρο 136 της Συνθήκης παρέχει στο Συμβούλιο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για την προσαρμογή του καθεστώτος συνδέσεως των ΥΧΕ στην εξέλιξη των στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ αυτών και της Κοινότητας στο σύνολό της, καθώς και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των ΥΧΕ. Κατά συνέπεια, το Συμβούλιο θα μπορούσε, όπως το έχει πράξει με το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ, χωρίς να παραβιάζει τις αρχές της συνδέσεως όπως έχουν διατυπωθεί στις διατάξεις του τετάρτου μέρους της Συνθήκης, να περιλάβει ρήτρα διασφαλίσεως. Η ρήτρα αυτή θα συμβιβαζόταν προς το άρθρο 134 της Συνθήκης, στο οποίο δεν πρέπει να δίδεται κατά γράμμα και αυστηρή ερμηνεία, αλλά ερμηνεία που να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι θεσπίσθηκε πριν από τη δημιουργία των κοινών οργανώσεων των γεωργικών αγορών και πριν από την κατάργηση των δασμολογικών φραγμών μεταξύ των κρατών μελών.

85 Το Συμβούλιο, ως παρεμβαίνον, φρονεί ότι το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι αν το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ συνάδει προς το άρθρο 134 της Συνθήκης, αλλά μάλλον το εάν συνάδει προς το άρθρο 136 το οποίο συνιστά τη νομική του βάση.

86 Συναφώς, το Συμβούλιο ισχυρίζεται καταρχάς ότι πρέπει να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των φράσεων «βάσει των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων» και

«βάσει των αρχών της παρούσας Συνθήκης» του άρθρου 136, με τις οποίες οριοθετούνται οι εξουσίες που διαθέτει το όργανο αυτό. Το γεγονός ότι το Συμβούλιο πρέπει να εκδώσει απόφαση σχετική με τη σύνδεση των ΥΧΕ «βάσει των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων» σημαίνει ότι πρέπει να λάβει υπόψη την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την εφαρμογή των προηγουμένων αποφάσεων καθώς και τις σχέσεις με τα κράτη ΑΚΕ, ενώ «οι αρχές της παρούσας Συνθήκης» δεν είναι μόνο οι αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 131 της Συνθήκης, αλλά και οι αρχές που εξαγγέλλονται στα άρθρα 1 έως 7 της Συνθήκης, καθώς και οι σκοποί της κοινής γεωργικής πολιτικής ή οι γενικές αρχές που αναγνωρίζει η νομολογία, όπως η αρχή της κοινοτικής προτιμήσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1968, 5/67, Beus, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 705, και της 11ης Οκτωβρίου 1990, C-46/89, SICA και Sipefel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-3621, σκέψη 29).

87 Κατά της απόψεως αυτής οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι τα δυνάμενα να ληφθούν υπόψη «επιτευχθέντα αποτελέσματα» δεν είναι δυνατόν να αφορούν τις σχέσεις με τα κράτη ΑΚΕ, διότι σε μια τέτοια περίπτωση θα παραγνωριζόταν η προνομιακή θέση που πρέπει να απολαύουν οι ΥΧΕ σε σχέση με τα κράτη ΑΚΕ. Επισημαίνουν ακόμη ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής της κοινοτικής προτιμήσεως έναντι των προϊόντων προελεύσεως ΥΧΕ, διότι τα προϊόντα αυτά εξομοιώνονται με τα κοινοτικά προϊόντα κατά το άρθρο 132, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

88 Το Συμβούλιο ισχυρίζεται στη συνέχεια ότι διαθέτει, εντός των προπαρατεθέντων ορίων, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για την έκδοση των αποφάσεων των σχετικών με τη σύνδεση των ΥΧΕ, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνει υπόψη τον βασικό σκοπό της συνδέσεως αυτής που είναι να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις αυτές, συνολικώς θεωρούμενες, εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ΥΧΕ και ευνοούν την ανάπτυξή τους. Ενδέχεται, λοιπόν, ορισμένες διατάξεις των αποφάσεων αυτών να δίνουν προτεραιότητα στα συμφέροντα της κοινής γεωργικής πολιτικής της Κοινότητας έναντι των συμφερόντων των ΥΧΕ. Εν προκειμένω, το άρθρο 109 της αποφάσεως πληροί, κατά το Συμβούλιο, όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 136 της Συνθήκης και, κατά συνέπεια, είναι σύννομο. Κατά το Συμβούλιο, την άποψη αυτή επιβεβαιώνει ο γενικός εισαγγελέας Jacobs με τις προτάσεις του επί της υποθέσεως C-260/90, Leplat, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 1992 (Συλλογή 1992, σ. I-643, σ. I-654).

89 Οι προσφεύγουσες αντιτάσσουν ότι, το άρθρο 3, στοιχείο ια', της Συνθήκης ΕΟΚ, σημερινό άρθρο 3, στοιχείο ρ', της Συνθήκης ΕΚ, κατά το οποίο σκοπός της συνδέσεως των ΥΧΕ είναι «η αύξηση των συναλλαγών», δεν επιτρέπει να περιορίζονται οι συναλλαγές μεταξύ των ΥΧΕ και της Κοινότητας με απόφαση του Συμβουλίου σχετική με το καθεστώς των ΥΧΕ, ενώ ακριβώς με την απόφαση επιδιώκεται η προώθηση της αναπτύξεως των ΥΧΕ. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι ο γενικός εισαγγελέας Jacobs, στις προπαρατεθείσες προτάσεις του, υπογράμμισε την προϋπόθεση να είναι επαρκώς αιτιολογημένος κάθε περιορισμός που επιφέρει το Συμβούλιο στην εξουσία των ΥΧΕ να επιβάλλουν δασμούς. Η επίμαχη απόφαση όμως δεν περιλαμβάνει καμία αιτιολογία που να δικαιολογεί τη δυνατότητα θεσπίσεως μέτρων διασφαλίσεως.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

90 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως θέτει το ζήτημα αν το Συμβούλιο είχε την εξουσία να περιλάβει ρήτρα διασφαλίσεως σε απόφαση που αφορά τη σύνδεση των ΥΧΕ με την Κοινότητα, εκδοθείσα δυνάμει του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

91 Συναφώς, πρέπει, πρώτον, να παρατηρηθεί ότι οι ΥΧΕ, με τις οποίες ορισμένα κράτη μέλη διατηρούν ειδικές σχέσεις, συνδέονται με την Κοινότητα με καθεστώς συνδέσεως το οποίο διέπεται από το τέταρτο μέρος της Συνθήκης. Επομένως, καίτοι οι ΥΧΕ υπάγονται βεβαίως σε ευνοϊκότερο καθεστώς από το καθεστώς άλλων χωρών που συνδέονται με την Κοινότητα, δεν έχουν ωστόσο προσχωρήσει στην Κοινότητα. Επομένως, οι ΥΧΕ δεν συμμετέχουν στην κοινή γεωργική πολιτική, το δε καθεστώς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των ΥΧΕ και της Κοινότητας, που απορρέει από το τέταρτο μέρος της Συνθήκης, δεν αποσκοπεί στην εγκαθίδρυση εσωτερικής αγοράς όμοιας με αυτήν που εγκαθιδρύει η Συνθήκη μεταξύ των κρατών μελών.

92 Δεύτερον, πρέπει να επισημανθεί ότι η εφαρμογή του καθεστώτος συνδέσεως των ΥΧΕ με την Κοινότητα, το οποίο περιγράφεται στα άρθρα 131 έως 135 της Συνθήκης, αποτελεί δυναμική διαδικασία οι λεπτομέρειες της οποίας καθορίζονται δυνάμει του άρθρου 136 της Συνθήκης, μετά τη λήξη συμβάσεως εφαρμο-

γής καλύπτουσας την πρώτη πενταετία με απόφαση του Συμβουλίου που εκδίδεται ομοφώνως και «βάσει των αρχών της παρούσας Συνθήκης» και «των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων».

93 Πρέπει καταρχάς να υπογραμμιστεί συναφώς ότι η αναφορά στις «αρχές της παρούσας Συνθήκης», δεν αφορά μόνο τις αρχές του τετάρτου μέρους της Συνθήκης, αλλά όλες τις αρχές της Συνθήκης όπως απαριθμούνται ιδίως στο πρώτο μέρος της που φέρει τον τίτλο «οι αρχές». Επομένως, οι αποφάσεις εφαρμογής που εκδίδει το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση της συνδέσεως των ΥΧΕ προκειμένου να αυξηθούν οι ανταλλαγές και να επιδιωχθεί από κοινού η προσπάθεια οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως (άρθρο 3, στοιχείο ια', της Συνθήκης ΕΟΚ), χωρίς ωστόσο να θίγεται η θέσπιση κοινής πολιτικής στον τομέα της γεωργίας (άρθρο 3, στοιχείο δ', της Συνθήκης ΕΟΚ). Επομένως, εναπόκειται στο Συμβούλιο να συμβιβάσει τις διάφορες αρχές της Συνθήκης (βλ., κατ' αναλογία, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1973, 5/73, Balkan-Import-Export, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 671, σκέψη 29, και 10/73, Rewe-Zentral, Συλλογή 1972-1973, σ. 741, σκέψη 20, της 29ης Φεβρουαρίου 1984, 37/83, Rewe-Zentral, Συλλογή 1984, σ. 1229, σκέψεις 18 έως 20, και της 11ης Ιουλίου 1989, 195/87, Cehave, Συλλογή 1989, σ. 2199, σκέψη 21).

94 Πρέπει ακόμα να προστεθεί ότι το Συμβούλιο, προβαίνοντας στις επιλογές που επιβάλλονται συναφώς, πρέπει να λαμβάνει υπόψη «τα επιτευχθέντα αποτελέσματα» προκειμένου το καθεστώς συνδέσεως να προσεγγίζει όλο και περισσότερο τους σκοπούς που αναφέρονται στο τέταρτο μέρος της Συνθήκης (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Οκτωβρίου 1994, C-430/92, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-5197, σκέψη 22). Άλλωστε αυτό ακριβώς έπραξε το Συμβούλιο εκδίδοντας τις διαδοχικές αποφάσεις σχετικά με τη σύνδεση των ΥΧΕ με την Κοινότητα. Συνεπώς, μετά την απαλλαγή από τους δασμούς της εισαγωγής προϊόντων προελεύσεως ΥΧΕ προστέθηκε στην απόφαση εφαρμογής ρήτρα διασφαλίσεως υπέρ της Κοινότητας (άρθρο 15, παράγραφος 2, της αποφάσεως 70/549/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 1970, JO L 282, σ. 83). Ειδικότερα η εισαγωγή γεωργικών προϊόντων προελεύσεως ΥΧΕ, υπήγετο πάντοτε σε ειδικό καθεστώς που προέβλεπε τη σταδιακή απελευθέρωση της εισαγωγής των προϊόντων αυτών στην Κοινότητα, ενώ παράλληλα διασφάλιζε την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής και την

κοινοτική προτίμηση (βλ. άρθρο 10, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως 64/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, ΟΙ 1964, 93, σ. 1472· άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 70/549 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 1970· άρθρα 2, παράγραφος 2, και 3, παράγραφος 2, της αποφάσεως 76/568/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1976, ΟΙ L 176, σ. 8· καθώς και το άρθρο 4, του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως αυτής· άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως 80/1186/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1980, ΕΕ ειδ. έκδ. 11/028, σ. 3· άρθρο 5 του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως αυτής· άρθρα 70, παράγραφος 2, και 71, παράγραφος 2, της αποφάσεως 86/283/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1986, ΕΕ L 175, σ. 1· άρθρο 5 του παραρτήματος ΙΙΙ της αποφάσεως αυτής· όλες αυτές οι αποφάσεις αφορούν τη σύνδεση των υπερποντίων χωρών και εδαφών με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα). Χρειάστηκε δηλαδή η έκδοση της αποφάσεως ΥΧΕ στις 25 Ιουλίου 1991 για να εξομοιωθούν τα γεωργικά προϊόντα προελεύσεως ΥΧΕ με τα άλλα προϊόντα και να μπορούν να υπαχθούν για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδέσεως των ΥΧΕ με την Κοινότητα, στο ίδιο καθεστώς ελεύθερης προσβάσεως στην κοινοτική αγορά με όλα τα άλλα προϊόντα, ήτοι στο καθεστώς απαλλαγής από δασμούς με μόνη επιφύλαξη την ενδεχόμενη εφαρμογή της ρήτρας διασφαλίσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ. Επομένως, η απόφαση ΥΧΕ συνιστά σημαντικό βήμα ανάγοντας για πρώτη φορά σε αρχή την ελεύθερη πρόσβαση στην Κοινότητα γεωργικών προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ, έστω και εάν την εξαρτά, επίσης για πρώτη φορά κατ' ανάγκη, από γενική ρήτρα διασφαλίσεως η οποία πρέπει να παρέχει στην Κοινότητα τη δυνατότητα να αντιδρά κατά περιορισμένο τρόπο στις δυσχέρειες που ανακύπτουν στην κοινοτική αγορά λόγω της ελεύθερης προσβάσεως των προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ στην αγορά αυτή. Η εξέλιξη αυτή του καθεστώτος των γεωργικών προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ δεν αντιφάσκει κατά συνέπεια ούτε προς το προοίμιο ούτε προς το άρθρο 131 της Συνθήκης, καθόσον συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ΥΧΕ και στην εγκαθίδρυση στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των ΥΧΕ και της Κοινότητας στο σύνολό της.

95 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι το Συμβούλιο είχε το δικαίωμα, βάσει του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, προκειμένου να συμβιβάσει τις αρχές που διέπουν τη σύνδεση των ΥΧΕ με την Κοινότητα και την κοινή γεωργική πολιτική, να περιλάβει στην απόφαση ΥΧΕ ρήτρα διασφαλίσεως επιτρέπουσα, μεταξύ άλλων, περιορισμούς της ελεύθερης εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ αν αυτή συνεπάγεται σοβαρές διαταραχές σε τομέα οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας ή ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών ή θέτει σε κίνδυνο την εξωτερική οικονομική τους σταθερότητα ή αν ανακύπτουν δυσκολίες δυνάμενες να προκαλέσουν επιδείνωση της κατα-

στάσεως ενός τομέα δραστηριοτήτων της Κοινότητας ή περιφέρειας αυτής. Προβαίνοντας στην επιλογή αυτή, η οποία περιορίζει μόνο κατ' εξαίρεση, εν μέρει και προσωρινώς την ελεύθερη εισαγωγή στην Κοινότητα προϊόντων προελεύσεως ΥΧΕ, το Συμβούλιο δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που του παρέχει το άρθρο 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

96 Το βάσιμο του συμπεράσματος αυτού δεν τίθεται εν αμφιβόλω ούτε από το άρθρο 134 της Συνθήκης ούτε από άλλες διατάξεις της Συνθήκης ή πρωτοκόλλων της ιδίας ισχύος που προβλέπουν ειδικές εξαιρέσεις από το καθεστώς συνδέσεως των ΥΧΕ, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες (βλ. ανωτέρω σκέψη 83). Πράγματι, ο γενικός χαρακτήρας της υποχρεώσεως που υπέχει το Συμβούλιο, κατά το άρθρο 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης να καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της συνδέσεως λαμβάνοντας υπόψη όλες τις αρχές της Συνθήκης, δεν περιορίζεται από τις διατάξεις αυτές, οι οποίες αποσκοπούν μόνον στη ρύθμιση ειδικών περιπτώσεων. Από καμία από τις εν λόγω διατάξεις δεν προκύπτει ότι, με τη θέσπισή τους, οι συντάκτες της Συνθήκης θέλησαν να τροποποιήσουν το περιεχόμενο του άρθρου 136, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.

97 Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Δεύτερος λόγος ακυρώσεως: παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

98 Οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι, καίτοι το άρθρο 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ επιτρέπει τη λήψη μέτρων διασφαλίσεως, τα μέτρα αυτά μπορούν να ληφθούν μόνον εάν η εφαρμογή της αποφάσεως ΥΧΕ συνεπάγεται σοβαρές διαταραχές σε τομέα οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας ή ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών ή θέτει σε κίνδυνο την εξωτερική οικονομική τους σταθερότητα ή εάν δημιουργούνται δυσκολίες που ενδέχεται να

προκαλέσουν την επιδείνωση τομέα δραστηριοτήτων της Κοινότητας ή περιφέρειας αυτής. Κατά την άποψή τους όμως οι εισαγωγές ημιλευκασμένου ρυζιού προελεύσεως Ολλανδικών Αντιλλών δεν μπόρεσαν ούτε θα μπορέσουν να διαταράξουν τον τομέα της καλλιέργειας ρυζιού εντός της Κοινότητας.

99 Οι προσφεύγουσες παρατηρούν, πρώτον, ότι το κοινοτικό ρύζι βρισκόταν σε ευνοϊκή θέση κατά τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος των προσβαλλομένων αποφάσεων. Η ευνοϊκή αυτή θέση, την οποία αντανακλά η άνοδος των τιμών τον Φεβρουάριο του 1993 μετά από πτώση η οποία σημειώθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1992 (778,17 US$ τον Φεβρουάριο του 1993, 724,62 US$ τον Δεκέμβριο του 1992 και 859,38 US$ τον Σεπτέμβριο του 1992, αντιστοίχως, για το λευκασμένο ρύζι σε μακρούς κόκκους με 5 % θραύσματα κοινοτικής προελεύσεως), οφείλεται, αφενός μεν, σε ανεπάρκεια που προκάλεσε η ξηρασία στην Ισπανία, αφετέρου δε, σε υποτίμηση της ιταλικής λιρέτας, που είχε ως συνέπεια να αυξηθούν οι πωλήσεις ρυζιού. Η ανεπάρκεια αυτή και η ευνοϊκή θέση του κοινοτικού ρυζιού συνεχίστηκαν σε σημείο ώστε τον Μάρτιο του 1993 να μην υπάρχουν πλέον διαθέσιμες ποσότητες κοινοτικού ρυζιού. Επομένως, δεν υπήρχε καμία διαταραχή ή απειλή επιδεινώσεως της καλλιέργειας ρυζιού εντός της Κοινότητας ικανή να δικαιολογήσει τα μέτρα διασφαλίσεως.

100 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι ήταν αδύνατο η εισαγωγή ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών να προκαλέσει διαταραχή ή απειλή επιδεινώσεως του τομέα της καλλιέργειας ρυζιού εντός της Κοινότητας. Η εισαγωγή του ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών υπόκειται πράγματι σε δύο περιορισμούς. Αφενός, η εισαγωγή είναι δυνατή μόνο εφόσον η ζήτηση λευκασμένου ρυζιού σε μακρούς κόκκους δεν μπορεί να καλυφθεί από την ίδια την κοινοτική παραγωγή, δεδομένου ότι η κοινοτική τιμή είναι χαμηλότερη από την τιμή Αντιλλών. Δεν μπορεί επομένως να ασκήσει πίεση στις τιμές του κοινοτικού ρυζιού (βλ. κατωτέρω σημείο 1). Αφετέρου, οι εισαγόμενες από τις Ολλανδικές Αντίλλες ποσότητες ρυζιού δεν μπορούν ποτέ να υπερβούν τα διαθέσιμα πλεονάσματα των κρατών ΑΚΕ, τα πλεονάσματα δε αυτά ουδέποτε στο παρελθόν υπερέβησαν τη δασμολογική ποσόστωση που καθόρισε η Κοινότητα για τις χώρες αυτές. Επομένως, δεν μπορούσε να αυξηθεί η διαθέσιμη για μεταποίηση ημιλευκασμένου ρυζιού σε λευκασμένο ρύζι ποσότητα ρυζιού (βλ. κατωτέρω σημείο 2).

1. Ως προς το επίπεδο των τιμών

101 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι πρέπει να γίνει σύγκριση της τιμής του λευκασμένου ρυζιού κοινοτικής καταγωγής με την τιμή του λευκασμένου ρυζιού που παράγεται από ημιλευκασμένο ρύζι Αντιλλών. Πρόκειται, κατά τις προσφεύγουσες, για το μοναδικό μέσο συγκρίσεως των τιμών του ρυζιού Αντιλλών με τις τιμές του κοινοτικού ρυζιού, δεδομένου ότι δεν υφίσταται ημιλευκασμένο ρύζι κοινοτικής καταγωγής, οι δε Ολλανδικές Αντίλλες δεν εξάγουν λευκασμένο ρύζι. Πράγματι, οι παραγωγοί λευκασμένου κοινοτικού ρυζιού αγοράζουν μόνο αναποφλοίωτο ρύζι για να αποφύγουν την παραγωγή λευκασμένου ρυζιού σε δύο στάδια (αναποφλοίωτο ρύζι — ημιλευκασμένο ρύζι /ημιλευκασμένο ρύζι — λευκασμένο ρύζι), διότι η μέθοδος αυτή είναι περισσότερο δαπανηρή. Για τον λόγο αυτό, επίσης, διαταραχή της αγοράς είναι νοητή μόνον όσον αφορά το λευκασμένο ρύζι: δεδομένου ότι μία πτώση της τιμής του ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών μπορεί να προκαλέσει πτώση της τιμής του λευκασμένου ρυζιού, η πτώση αυτή θα μπορούσε με τη σειρά της να συνεπάγεται πτώση της τιμής του αναποφλοίωτου ρυζιού που παράγεται εντός της Κοινότητας.

102 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι για να υπολογιστεί η τιμή του λευκασμένου ρυζιού βάσει της τιμής του ρυζιού Αντιλλών πρέπει να προστεθεί στην τιμή του ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών το κόστος της κατά συγκεκριμένη μέθοδο μεταποιήσεως.

103 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η τιμή του λευκασμένου ρυζιού που παράγεται από το ημιλευκασμένο ρύζι Αντιλλών ήταν υψηλότερη κατά 200 US$ από την τιμή του λευκασμένου ρυζιού κοινοτικής καταγωγής. Εξ αυτού συνάγουν ότι λαμβανομένης υπόψη της τιμής στην οποία προσφερόταν την εποχή εκείνη στην αγορά το ημιλευκασμένο ρύζι καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών, η τιμή του λευκασμένου ρυζιού που προερχόνταν από το εν λόγω ημιλευκασμένο ρύζι δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να ανταγωνιστεί την τιμή του λευκασμένου ρυζιού κοινοτικής καταγωγής. Με τέτοιο επίπεδο τιμών η εισαγωγή ρυζιού Αντιλλών θα ήταν δυνατή μόνον εφόσον δεν υπήρχε πλέον διαθέσιμο κοινοτικό ρύζι. Κατά συνέπεια, οι εισαγωγές αυτές δεν θα μπορούσαν να εμποδίσουν την πτώση των κοινοτικών τιμών, η οποία με τη σειρά της θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο για τη μετατροπή των καλλιεργειών ρυζιού εντός της Κοινότητας, η οποία επιδιώκεται με τον κανονισμό 3878/87. Προσθέτουν ότι το ρύζι τύπου Indica αποτελείται κατά 70 % από ρύζι που έχει υποστεί κλιβανισμό, το οποίο, κατά τις προσφεύγουσες, είναι ανωτέρας ποιότητος και ακριβότερο, χωρίς να υφίσταται δυνατότητα αμοιβαίας υποκαταστάσεως μεταξύ αυτού και του ρυζιού Αντιλλών.

104 Οι προσφεύγουσες αρνούνται τέλος ότι το επίπεδο των τιμών του ρυζιού Αντιλλών τους εξασφάλιζε υπερβολικά περιθώρια κέρδους που τους παρείχαν τη δυνατότητα να μειώσουν τις τιμές. Προσθέτουν ότι ακόμη και αν συνέβαινε αυτό, μια τέτοια συναγωγή συμπερασμάτων με βάση τις προθέσεις τους δεν συνιστά επαρκή δικαιολόγηση της λήψεως μέτρων διασφαλίσεως, όταν μάλλιστα τέτοια επιχειρήματα δεν περιλαμβάνονται στο αιτιολογικό των προσβαλλομένων αποφάσεων.

105 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι η σύγκριση πρέπει να γίνει μεταξύ των τιμών του ημιλευκασμένου ρυζιού και όχι μεταξύ των τιμών του λευκασμένου ρυζιού. Πράγματι, μόνο στο επίπεδο αυτό υφίσταται ανταγωνισμός δεδομένου ότι οι «καταναλωτές» του ρυζιού επί των οποίων εφαρμόζονται τα προσβαλλόμενα μέτρα είναι οι κοινοτικοί ορυζόμυλοι που παράγουν λευκασμένο ρύζι. Οι ορυζόμυλοι αυτοί θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν και το κοινοτικό αναποφλοίωτο ρύζι ή το εισαγόμενο ρύζι brun. Επομένως, ανταγωνισμός υφίσταται μεταξύ των διαφόρων πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται από τους κοινοτικούς ορυζόμυλους. Εντούτοις, ενόψει του γεγονότος ότι οι κοινοτικοί παραγωγοί δεν προσφέρουν ημιλευκασμένο ρύζι, επιβάλλεται, κατά την Επιτροπή, να συναχθεί η τιμή του κοινοτικού ημιλευκασμένου ρυζιού από την τιμή του αναποφλοίωτου κοινοτικού ρυζιού και του ρυζιού που αγοράζεται από τους οργανισμούς παρεμβάσεως.

106 Κατά την Επιτροπή εκ της συγκρίσεως αυτής προκύπτει ότι προ της επιβολής ελάχιστης τιμής από τις αρχές των Αντιλλών η τιμή του ημιλευκασμένου κοινοτικού ρυζιού (747,48 US$ ανά τόνο) ήταν σαφώς υψηλότερη από την τιμή του ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών (700 US$ ανά τόνο). Η διαφορά αυτή παρείχε στους παραγωγούς της Κοινότητας τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ της μειώσεως των τιμών τους ή της αποθηκεύσεως του ρυζιού τους, με την προσδοκία καλύτερης συγκυρίας. Η κατάσταση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της τιμής του αναποφλοίωτου ρυζιού κοινοτικής προελεύσεως σε σχέση με την τιμή του προηγουμένου έτους. Η μείωση ανέρχεται, για το ρύζι ισπανικής καταγωγής, στο 85,18 % και, για το ρύζι ιταλικής καταγωγής, στο 91,82 % της τιμής παρεμβάσεως (βλ. παράρτημα 5 του υπομνήματος αντικρούσεως). Η τιμή του αναποφλοίωτου ρυζιού κοινοτικής προελεύσεως αυξήθηκε, κατά την Επιτροπή, μόνο μετά την αναγγελία των μέτρων διασφαλίσεως κατά τον Φεβρουάριο του 1993.

107 Άλλωστε, η Επιτροπή αμφισβητεί το υπαρκτό των τιμών τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγουσες για να υποστηρίξουν την άποψή τους. Προσθέτει ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να της προσάψουν ότι προβαίνει σε γενικεύσεις,

εφόσον εφαρμόζουν την ίδια αρχή (βλ. παράρτημα 7 του δικογράφου της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και παράρτημα 8 του δικογράφου της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93). Αμφισβητεί επίσης τη σημασία των στοιχείων στα οποία στηρίζεται η ανάλυση της αγοράς που πραγματοποιούν οι προσφεύγουσες, καθόσον μάλιστα είναι μεταγενέστερα της λήψεως του μέτρου διασφαλίσεως. Κατά την Επιτροπή όμως το ζήτημα είναι αν οι εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν κατά τη λήψη του εν λόγω μέτρου ήταν εύλογες κατά τον χρόνο εκείνο. Περαιτέρω, τα στοιχεία αυτά καλύπτουν το σύνολο της αγοράς η οποία αποτελείται κυρίως από ρύζι τύπου Japonica, ενώ η παρούσα υπόθεση αφορά το ρύζι τύπου Indica.

108 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η διαπιστωθείσα διαφορά τιμής απειλούσε το πρόγραμμα μετατροπής των καλλιεργειών ρυζιού τύπου Japonica (η κοινοτική παραγωγή του οποίου είναι πλεονασματική) σε καλλιέργειες ρυζιού τύπου Indica (η κοινοτική παραγωγή του οποίου είναι ελλειμματική), το οποίο προβλέπει ο κανονισμός 3878/87, γιατί το πρόγραμμα αυτό προϋποθέτει ότι εξασφαλίζονται υπέρ των παραγωγών αγορές διαθέσεως για το ρύζι τύπου Indica σε τιμές εγγυημένες μέσω του καθορισμού τιμής παρεμβάσεως. Επομένως, μείωση των τιμών θα προκαλούσε, αφενός, δυσμενείς συνέπειες για τον προϋπολογισμό της Κοινότητας η οποία θα υποχρεωνόταν να προβεί σε μαζικές αγορές παρεμβάσεως και, αφετέρου, μακροπροθέσμως, στροφή των παραγωγών στην καλλιέργεια του ρυζιού τύπου Japonica, πράγμα το οποίο θα οδηγούσε σε αύξηση των παρεμβάσεων και των επιστροφών κατά την εξαγωγή.

109 Η Επιτροπή διερωτάται ακόμη πώς οι προσφεύγουσες μπορούν να ισχυρίζονται, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι το λευκασμένο ρύζι Αντιλλών και το λευκασμένο ρύζι κοινοτικής καταγωγής είναι υποκαταστατά μεταξύ τους σε μικρό μόνο βαθμό, διότι το λευκασμένο ρύζι κοινοτικής καταγωγής αποτελείται κατά το 70 % από ρύζι που έχει υποστεί κλιβανισμό και παρατηρεί ότι το επιχείρημα αυτό δεν είναι λυσιτελές, διότι ο κλιβανισμός πραγματοποιείται από τους ορυζόμυλους και όχι από τους παραγωγούς του αναποφλοίωτου ρυζιού.

110 Η Επιτροπή υπογραμμίζει τέλος, ότι η τιμή του ρυζιού brun προελεύσεως Σουρινάμ είναι τόσο χαμηλότερη (400 US$) από την τιμή του κοινοτικού ρυζιού ώστε οι προσφεύγουσες διαθέτουν ευρύ περιθώριο ελιγμών ως προς τον καθορισμό της τιμής του ρυζιού τους στην κοινοτική αγορά, εκμεταλλευόμενες τα περιθώρια κέρδους τους.

111 Οι απόψεις των διαδίκων διαφέρουν επίσης ως προς τον τρόπο «μετατροπής» των δεδομένων τιμών.

2. Ως προς τις εισαγόμενες ποσότητες ημιλευκασμένου ρυζιού

112 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η ικανότητα εξαγωγής των κρατών ΑΚΕ είναι πολύ περιορισμένη. Ως απόδειξη συναφώς επικαλούνται το γεγονός ότι οι εξαγωγές αυτές δεν έχουν υπερβεί ποτέ την κοινοτική δασμολογική ποσόστωση των 125 000 τόνων και ότι η προσφερομένη ποσότητα στην κοινοτική αγορά δεν έχει αυξηθεί.

113 Φρονούν, κατά συνέπεια, ότι τα κράτη ΑΚΕ έχουν την εξής επιλογή: να εξάγουν απευθείας το ρύζι brun που παράγουν προς την Κοινότητα ή να το εξάγουν προς τις Ολλανδικές Αντίλλες. Έτσι, η εισαγωγή ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών παραχθέντος βάσει ρυζιού brun καταγωγής των κρατών ΑΚΕ όχι μόνο δεν προστίθεται στην απευθείας εισαγωγή ρυζιού brun προελεύσεως των κρατών ΑΚΕ, αλλά και το υποκαθιστά. Πράγματι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, του παραρτήματος ΙΙ της αποφάσεως ΥΧΕ (βλ. ανωτέρω σκέψη 7), το ρύζι που υφίσταται μεταποίηση στις Ολλανδικές Αντίλλες δεν θεωρείται καταγωγής Αντιλλών, παρά μόνον εφόσον εισάγεται από τα κράτη ΑΚΕ. Δεδομένου ότι μόνον υπέρ του ρυζιού καταγωγής Αντιλλών ισχύει, δυνάμει του άρθρου 133 της Συνθήκης και του άρθρου 101, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ, η κατάργηση των δασμών και φόρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, το ημιλευκασμένο ρύζι «Αντιλλών» που εισάγεται στην Κοινότητα παράγεται κατ' ανάγκη από ρύζι που προέρχεται από κράτος ΑΚΕ. Τα μόνα κράτη ΑΚΕ που έχουν πλεονασματική παραγωγή ρυζιού είναι το Σουρινάμ και η Γουϊάνα.

114 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι τα κράτη ΑΚΕ έχουν κάθε συμφέρον να εξάγουν την παραγωγή ρυζιού προς τις Ολλανδικές Αντίλλες διότι επιτυγχάνουν εκεί υψηλότερη τιμή από ό,τι αν εξήγαν απευθείας προς την Κοινότητα, όπου το ρύζι ανταγωνίζεται το αμερικανικό ρύζι. Εφόσον η πλεονασματική παραγωγή ρυζιού των κρατών ΑΚΕ είναι τόσο περιορισμένη, τα εν λόγω κράτη δεν θα μπορούσαν να διατηρήσουν το επίπεδο των εξαγωγών τους προς την Κοινότητα εξάγοντας ταυτοχρόνως ρύζι προς τις Ολλανδικές Αντίλλες.

Κατά τις προσφεύγουσες, οι σωρευμένες εισαγωγές ρυζιού προελεύσεως Ολλανδικών Αντιλλών και κρατών ΑΚΕ ανέρχονταν κατά το έτος 1992 (95 855 τόνοι, εκ των οποίων 40 830 τόνοι ρυζιού καταγωγής ΑΚΕ και 58 042 τόνοι ρυζιού καταγωγής Αντιλλών) στο ίδιο επίπεδο με τις εισαγωγές ρυζιού καταγωγής κρατών ΑΚΕ κατά τα έτη 1990 (83 857 τόνοι) και 1991 (94 373 τόνοι).

115 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι υπό το πρίσμα της Κοινότητας δεν είναι αδιάφορο αν η πλεονασματική παραγωγή ρυζιού κρατών ΑΚΕ εξάγεται απευθείας προς την Κοινότητα ή αν εξάγεται μέσω των Ολλανδικών Αντιλλών, καθόσον, στην πρώτη περίπτωση υπόκειται σε εισφορά, βεβαίως περιορισμένη, για μικρές ποσότητες, ενώ στη δεύτερη περίπτωση δεν υπόκειται σε εισφορά και τούτο χωρίς ποσοτικό όριο. Επομένως, υφίσταται κίνδυνος να εισαχθεί το σύνολο του πλεονάσματος της παραγωγής των κρατών ΑΚΕ στην Κοινότητα, χωρίς εισφορά ούτε δασμολογική ποσόστωση, μέσω των Ολλανδικών Αντιλλών. Στο στάδιο του υπομνήματος ανταπαντήσεως η Επιτροπή παρατήρησε ότι το 1993 σημειώθηκε υπέρβαση της δασμολογικής ποσοστώσεως των κρατών ΑΚΕ, της τάξεως των 125 000 τόνων ρυζιού, ενώ οι εισαγωγές προελεύσεως κρατών ΑΚΕ και Ολλανδικών Αντιλλών ανήλθαν συνολικά σε 179 154 τόνους. Εξάλλου, από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1992 οι εισαγωγές ρυζιού Αντιλλών ανέρχονταν σε 27 019 τόνους λευκασμένου ρυζιού, ήτοι στο 11 % της κοινοτικής παραγωγής.

116 Η Επιτροπή συνάγει ότι μια τέτοια αύξηση των εισαγωγών με απαλλαγή από την εισφορά δεν μπορούσε να έχει ως συνέπεια παρά πτώση των τιμών στην κοινοτική αγορά.

3. Ως προς τους κινδύνους που διατρέχει το πρόγραμμα Poseidom

117 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς ό,τι εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις της πρώτης προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν μπορούν να δικαιολογηθούν τα μέτρα διασφαλίσεως με την επίκληση του κινδύνου που διατρέχει το πρόγραμμα Poseidom, το οποίο αποσκοπεί στη διευκόλυνση της διαθέσεως του ρυζιού που παράγεται στη Γαλλική Γουϊάνα στις αγορές της

Γουαδελούπης και της Μαρτινίκας. Πράγματι, ουδέποτε εξήγαγαν ρύζι προς τη Γουδαδελούπη ή τη Μαρτινίκα ούτε είχαν τέτοια πρόθεση, δεδομένου ότι διέθεταν απολύτως επαρκείς δυνατότητες διαθέσεως εντός της Κοινότητας. Η άποψη αυτή επιβεβαιώθηκε άλλωστε από τη Γαλλική Κυβέρνηση με το έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 1992 (βλ. ανωτέρω σκέψη 19) καθώς και από την έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της 25ης Νοεμβρίου 1993 [COM-(93) 555 τελικό], περί εφαρμογής του εμπορικού καθεστώτος όπου τονιζόταν ότι δεν εισήγετο ρύζι Αντιλλών στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα.

118 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία, παρεμβαίνουσα, απαντούν ότι τα ειδικά για την παραγωγή του ρυζιού στη Γαλλική Γουϊάνα καθώς και για τη διάθεση στο εμπόριο του ρυζιού αυτού στη Γουαδελούπη και τη Μαρτινίκα κοινοτικά μέτρα ενισχύσεως (άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 3763/91, βλ. ανωτέρω σκέψη 9) θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην εφαρμογή τους σε περίπτωση εισαγωγής ρυζιού Αντιλλών σε χαμηλότερη τιμή. Η αστάθεια της αγοράς ρυζιού στα δύο αυτά διαμερίσματα, η οποία θα μπορούσε να διαταραχθεί ακόμη και με την εισαγωγή του φορτίου ενός μόνον πλοίου, δυνατή ανά πάσα στιγμή, απέκλειε κάθε διορθωτικό μέτρο το οποίο, ανεξαρτήτως της φύσεώς του, θα λαμβανόταν κατ' ανάγκην πολύ αργά. Επομένως, μόνον ένα προληπτικό μέτρο διασφαλίσεως θα μπορούσε να είναι αποτελεσματικό. Η Επιτροπή προσθέτει, ωστόσο, ότι, την εποχή εκείνη, θεωρούσε το επιχείρημα αυτό ως σημαντικό όχι όμως ως καθοριστικής σημασίας.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

119 Πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που διέθετε κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων, μπορούσε ευλόγως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ.

120 Κατά το άρθρο 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ, η Επιτροπή «μπορεί» να λάβει ή να επιτρέψει τη λήψη μέτρων διασφαλίσεως, είτε «αν η εφαρμογή της αποφάσεως ΥΧΕ προκαλεί σοβαρές διαταραχές σε τομέα οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας ή ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών

ή θέτει σε κίνδυνο την εξωτερική οικονομική τους σταθερότητα», είτε «αν δημιουργούνται δυσκολίες, οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν επιδείνωση τομέα δραστηριοτήτων της Κοινότητας ή περιφέρειας αυτής».

121 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, για να ληφθούν μέτρα διασφαλίσεως, αρκεί να συντρέχει μία από τις δύο προϋποθέσεις που προβλέπονται στη διάταξη. Εντούτοις, η συνδρομή μιας από τις προϋποθέσεις αυτές δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να λάβει μέτρο διασφαλίσεως, αλλά να λάβει απόφαση συναφώς.

122 Επομένως, εντός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ, η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όχι μόνον ως προς την εκτίμηση της συνδρομής των προϋποθέσεων που δικαιολογούν τη λήψη μέτρων διασφαλίσεως, αλλά και ως προς το αν απαιτείται καταρχήν η λήψη μέτρων διασφαλίσεως. Ενόψει αυτής της εξουσίας εκτιμήσεως, το Πρωτοδικείο οφείλει να ελέγξει μόνο αν η άσκηση της εξουσίας αυτής φέρει το στίγμα πρόδηλης πλάνης ή καταχρήσεως εξουσίας ή αν η Επιτροπή υπερέβη προδήλως τα όρια αυτής της εξουσίας εκτιμήσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Πειραϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 40).

123 Όσον αφορά την πρώτη απόφαση, από το γράμμα της, από διάφορα έγγραφα της δικογραφίας καθώς και από τις δηλώσεις της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη διάφορες παραμέτρους προτού καταλήξει στην ανάγκη θεσπίσεως μέτρων διασφαλίσεως.

124 Πρώτον, διαπίστωσε ότι, μεταξύ Οκτωβρίου 1992 και Ιανουαρίου 1993, η τιμή του αναποφλοίωτου κοινοτικού ρυζιού, το οποίο, όπως το ημιλευκασμένο ρύζι Αντιλλών, μπορεί να αποτελέσει πρώτη ύλη για τους κοινοτικούς παραγωγούς λευκασμένου ρυζιού, σημείωσε αισθητή πτώση, ενώ ανήλθε εκ νέου τον Φεβρουάριο του 1993. Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή (παράρτημα V της απαντήσεως της Επιτροπής στη γραπτή ερώτηση αριθ. 10 του Πρωτοδικείου), η τιμή του αναποφλοίωτου ισπανικού ρυζιού ήταν 365 US$ ανά τόνο τον Ιανουάριο του 1993, ήτοι στο χαμηλότερο επίπεδο της περιόδου εμπορίας 1992/93, ενώ ανερχόταν σε 470 US$ ανά τόνο τον Οκτώβριο του 1992· η τιμή του ιταλικού ρυζιού ήταν 402 US$ ανά τόνο τον Δεκέμβριο

του 1992 ενώ ανήλθε σε 452 US$ ανά τόνο τον Οκτώβριο του 1992. Τον Φεβρουάριο του 1993 η τιμή του ισπανικού ρυζιού ήταν 420 US$ ανά τόνο και του ιταλικού ρυζιού 497 US$ ανά τόνο. Οι αριθμοί αυτοί εμφαίνουν εξέλιξη παρεμφερή προς την εξέλιξη της τιμής του λευκασμένου κοινοτικού ρυζιού η οποία, κατά τα αριθμητικά στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες (προσφυγή Τ-480/93, σημείο 54, και Τ-483/93, σημείο 82), ανερχόταν σε 724,26 US$ ανά τόνο τον Δεκέμβριο του 1992, ενώ έφθανε τα 859,38 US$ ανά τόνο τον Σεπτέμβριο του 1992, και διαμορφώθηκε στα 778,17 US$ ανά τόνο τον Φεβρουάριο του 1993, εποχή κατά την οποία οι επιχειρηματίες ανέμεναν τη λήψη μέτρων διασφαλίσεως (βλ. *Weekly Rice Market News,* της 26ης Ιανουαρίου 1993, τόμος 74, τεύχος 5, παράρτημα 2 έως παράρτημα 9 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93, το οποίο διέδιδε τη φήμη ενδεχόμενης λήψεως μέτρων διασφαλίσεως). Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι οι τιμές που επικαλείται η Επιτροπή είναι αξιόπιστες καθόσον διαμορφώθηκαν χρηματιστηριακώς. Μολονότι οι προσφεύγουσες διατύπωσαν αμφιβολίες ως προς την έκταση της μειώσεως της τιμής αυτής της κατηγορίας ρυζιού, δεν κατόρθωσαν να αποδείξουν ότι δεν υφίσταται τέτοια μείωση η οποία, εξάλλου, προκύπτει από τα αριθμητικά στοιχεία που παρατέθηκαν στο σημείο 54 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και στο σημείο 82 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93.

125 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει στη συνέχεια ότι οι προσφεύγουσες, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, επιφυλάχθηκαν να αμφισβητήσουν τις τιμές που επικαλέστηκε η Επιτροπή, αφού προβούν σε πρόσθετη επαλήθευση εξετάζοντας τις τιμές ανεξαρτήτων εμπόρων, αλλά έδωσαν συνέχεια στο ζήτημα αυτό, πράγμα το οποίο ενισχύει περισσότερο την αξιοπιστία των στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή.

126 Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να αντλήσουν επιχείρημα από την αισθητή μείωση των αποθεμάτων παρεμβάσεως για να αμφισβητήσουν ότι η τιμή του αναποφλοίωτου κοινοτικού ρυζιού τύπου Indica μειώθηκε σε επίπεδο χαμηλότερο της τιμής παρεμβάσεως. Πράγματι, τα αριθμητικά στοιχεία που παραθέτουν οι προσφεύγουσες στο δικόγραφο της προσφυγής, καθώς και στις απαντήσεις τους στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, αφορούν τα αποθέματα παρεμβάσεως του ρυζιού τύπου Japonica και όχι του ρυζιού τύπου Indica, όπως επισήμανε η Επιτροπή στο σημείο 24 του υπομνήματος αντικρούσεως χωρίς να αντικρουστεί από τις προσφεύγουσες.

127 Δεύτερον, η Επιτροπή παρατήρησε ότι κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 1992 περίπου 27 000 τόνοι ρυζιού εισήχθησαν από τις Ολλανδικές Αντίλλες πράγμα που αντιστοιχεί στο 11 % της κοινοτικής παραγωγής αναπο-

φλοίωτου ρυζιού. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο αριθμός αυτός δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες. Περαιτέρω, ένας ακόμη υψηλότερος αριθμός — 36 161 τόνοι — εμφανίζεται στους πίνακες του παραρτήματος 16 της προσφυγής τόσο στην υπόθεση Τ-480/93 όσο και στην υπόθεση Τ-483/93, οι οποίοι αναφέρονται σε πιστοποιητικά που χορηγήθηκαν κατά την εισαγωγή και από τα οποία προκύπτει ότι κατά το πρώτο ήμισυ του έτους 1992 δεν πραγματοποιήθηκαν εισαγωγές ρυζιού από τις Ολλανδικές Αντίλλες.

128 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι βάσει των στοιχείων αυτών — αισθητή μείωση της τιμής του κοινοτικού αναποφλοίωτου ρυζιού μαζί με αισθητή αύξηση των εισαγωγών του ημιλευκασμένου ρυζιού Αντιλλών, το οποίο είναι ανταγωνιστικό προϊόν — δικαιολογημένα η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, υπό την έννοια του άρθρου 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ, ανέκυψαν δυσκολίες οι οποίες θα προκαλούσαν ενδεχομένως την επιδείνωση του τομέα της καλλιέργειας ρυζιού τύπου Indica εντός της Κοινότητας και ότι, επομένως, έπρεπε να ληφθούν μέτρα διασφαλίσεως.

129 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή έλαβε ακόμη υπόψη άλλα πρόσθετα στοιχεία, διαπιστώνοντας ότι το ρύζι Αντιλλών προσφερόταν σε τιμή σαφώς χαμηλότερη της τιμής στην οποία μπορούσε να προσφέρεται το κοινοτικό ρύζι κατά το εξεταζόμενο στάδιο μεταποιήσεως, ήτοι στην τιμή του ημιλευκασμένου ρυζιού, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητούν πλέον οι προσφεύγουσες.

130 Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε προφανή πλάνη εκτιμήσεως συγκρίνοντας τις τιμές των δύο πρώτων υλών κατά το εν λόγω στάδιο μεταποιήσεως. Πράγματι, η επιλογή αυτή καταδεικνύει καταρχάς την επιμέλεια την οποία επέδειξε η Επιτροπή συγκρίνοντας τα δύο επίμαχα προϊόντα κατά το ίδιο στάδιο μεταποιήσεως. Στη συνέχεια, δεδομένου ότι το ρύζι Αντιλλών προσφερόταν στην κοινοτική αγορά στο στάδιο του ημιλευκασμένου ρυζιού, ευλόγως η Επιτροπή συνέκρινε τα δύο ανταγωνιστικά προϊόντα στο επίπεδο αυτό και, προς τον σκοπό αυτό, υπολόγισε μία θεωρητική τιμή του ημιλευκασμένου κοινοτικού ρυζιού. Όσον αφορά τον υπολογισμό της τιμής, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι οι προσφεύγουσες δεν κατόρθωσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα των υπολογισμών που πρότεινε η Επιτροπή, δεδομένου ότι περιορίστηκαν να ισχυριστούν ότι τα έξοδα μεταποιήσεως και τα πρόσθετα έξοδα ήταν υπερβολικά υψηλά και να αμφισβητήσουν τον συντελεστή μετατροπής που χρησιμοποιήθηκε μεταξύ των διαφόρων σταδίων μεταποιήσεως χωρίς, όμως, να δικαιολογήσουν την άποψή τους (βλ. το σημείο 29 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 και το σημείο 30 του υπομνήματος

απαντήσεως στην υπόθεση Τ-483/93, καθώς και τις απαντήσεις των διαδίκων στην ερώτηση αριθ. 10 του Πρωτοδικείου). Τέλος, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προσάψουν στην Επιτροπή ότι υπολόγισε θεωρητική τιμή του κοινοτικού ημιλευκασμένου ρυζιού, εφόσον η σύγκριση την οποία προτείνουν οι ίδιες στηρίζεται επίσης στον υπολογισμό θεωρητικής τιμής, ήτοι στον υπολογισμό της τιμής του λευκασμένου ρυζιού που παράγεται από το ημιλευκασμένο ρύζι Αντιλλών (βλ. τα παραρτήματα 7 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και 8 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93).

131 Το Πρωτοδικείο κρίνει επομένως ότι η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε την ύπαρξη αισθητής διαφοράς μεταξύ της τιμής του κοινοτικού ρυζιού και της τιμής του ρυζιού Αντιλλών, η οποία προκάλεσε ενδεχομένως τη μεγάλη πτώση της τιμής του κοινοτικού ρυζιού μεταξύ Σεπτεμβρίου 1992 και Ιανουαρίου 1993.

132 Επιπλέον, η Επιτροπή δικαιολογημένα αναφέρθηκε στον κίνδυνο που συνεπαγόταν η εξαγωγή ρυζιού Αντιλλών προς τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα για την εφαρμογή του προγράμματος Poseidom, το οποίο αφορά την εμπορία και την παραγωγή στη Γουαδελούπη και στη Μαρτινίκα του ρυζιού που συγκομίζεται στη Γαλλική Γουϊάνα. Πράγματι, από τη στιγμή κατά την οποία ο κίνδυνος αυτός είναι αρκούντως απτός σε περίπτωση πραγματοποιήσεως των εξαγωγών αυτών, δεν έχει σημασία αν κατά τον χρόνο θεσπίσεως του πρώτου μέτρου οι εν λόγω εισαγωγές δεν είχαν ακόμη πραγματοποιηθεί. Εν προκειμένω όμως οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η αγορά ρυζιού των δύο αυτών διαμερισμάτων ήταν τόσο ασταθής, ώστε θα αρκούσε η εισαγωγή του φορτίου ενός μόνο πλοίου για να τη διαταράξει. Δεδομένου ότι μια τέτοια εισαγωγή μπορεί να πραγματοποιηθεί ανά πάσα στιγμή, κάθε διορθωτικό μέτρο θα θεσπιζόταν κατ' ανάγκη με καθυστέρηση. Κατά συνέπεια, μόνον ένα προληπτικό μέτρο διασφαλίσεως μπορούσε να είναι αποτελεσματικό.

133 Όσον αφορά τη δεύτερη απόφαση πρέπει να επισημανθεί εκ προοιμίου ότι τροποποιεί απλώς το άρθρο 1 της πρώτης αποφάσεως του οποίου αμβλύνει αισθητά το περιεχόμενο, εφόσον καθορίζει απλώς μία ελάχιστη απόλυτη τιμή, η οποία είναι σαφώς κατώτερη της ελάχιστης σχετικής τιμής που καθορίζεται με την πρώτη απόφαση. Επομένως, κατά την έκδοση της δεύτερης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν έλαβε νέο μέτρο διασφαλίσεως με αυτοτελές περιεχόμενο, αλλά περιορίστηκε να αμβλύνει το καθεστώς που θεσπίστηκε με ήδη υφιστάμενο

μέτρο διασφαλίσεως. Δεν όφειλε επομένως να εξετάσει εκ νέου στο στάδιο αυτό εάν, κατ' αρχήν, μπορούσαν να ληφθούν μέτρα διασφαλίσεως όπως χρειάστηκε να το πράξει πριν εκδώσει την πρώτη απόφαση.

134 Άλλωστε, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι ευλόγως η Επιτροπή θεώρησε ότι παρά τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσεως του ρυζιού τον Απρίλιο του 1993 εξακολουθούσε να είναι αναγκαία η προστασία της καλλιέργειας του κοινοτικού ρυζιού με τη διατήρηση σε ισχύ μέτρου διασφαλίσεως. Πράγματι, τον Απρίλιο αρχίζει η σπορά του ρυζιού. Ήταν επομένως σημαντικό, για να αποφευχθεί στροφή στην ήδη πλεονασματική καλλιέργεια ρυζιού τύπου Japonica, να μη διαταραχθεί η εμπιστοσύνη των κοινοτικών καλλιεργητών στις προοπτικές εξελίξεως της τιμής του ρυζιού τύπου Indica. Συναφώς, οι ανεπαρκείς κατά τον χρόνο αυτό ποσότητες κοινοτικού αναποφλοίωτου ρυζιού και η αύξηση της τιμής του δεν συνιστούν κρίσιμα στοιχεία. Πράγματι, λόγω του προληπτικού χαρακτήρα του επίμαχου μέτρου, ήτοι της διατηρήσεως του επιπέδου κοινοτικής παραγωγής ρυζιού τύπου Indica, δεν είχε σημασία η κατάσταση που επικρατούσε κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, αλλά οι προοπτικές εξελίξεώς της, τις οποίες μπορούσαν να προδικάσουν οι κοινοτικοί καλλιεργητές. Η επικρατούσα κατάσταση, όμως, δεν τους δημιουργούσε την πεποίθηση ότι θα αποτρεπόταν κάθε νέα μείωση της τιμής του κοινοτικού ρυζιού, ενώ η διατήρηση ενός μέτρου διασφαλίσεως μπορούσε να τους παράσχει εγγυήσεις συναφώς, καθόσον αποδείκνυε τη βούληση της Κοινότητας να εξακολουθήσει να υποστηρίζει την καλλιέργεια του ρυζιού τύπου Indica εντός της Κοινότητας εξαλείφοντας τον κίνδυνο σημαντικής μειώσεως της τιμής του ρυζιού αυτού. Κατά συνέπεια, προσαρμόζοντας σε μια νέα κατάσταση το μέτρο διασφαλίσεως που είχε λάβει η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που της παρέχει το άρθρο 109, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ.

135 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Τρίτος λόγος ακυρώσεως: παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ

136 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν λαμβάνουν υπόψη το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ. Η διάταξη αυτή προβλέπει πράγματι ότι «(γ)ια την εφαρμογή της παραγράφου 1,

πρέπει κατά προτεραιότητα να επιλεγούν τα μέτρα που δημιουργούν τις ελάχιστες διαταραχές στη λειτουργία της σύνδεσης και της Κοινότητας. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα απολύτως αναγκαία όρια για την αντιμετώπιση των δυσχερειών που προκύπτουν». Κατά τις προσφεύγουσες όμως και οι δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια για την εξουδετέρωση ενδεχόμενης διαταραχής ή ενδεχόμενης απειλής επιδεινώσεως της καλλιέργειας του ρυζιού εντός της Κοινότητας.

— Επί της πρώτης αποφάσεως

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

137 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η ελάχιστη σχετική τιμή που καθορίζεται με την πρώτη απόφαση στο 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο ημιλευκασμένο ρύζι εμπόδιζε την πώληση του ρυζιού Αντιλλών και το εκτόπισε από την αγορά. Κατά συνέπεια, οι επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες στις Ολλανδικές Αντίλλες διέτρεχαν κίνδυνο, διαταράσσοντας τη σύνδεση των ΥΧΕ με την Κοινότητα. Κατά τις προσφεύγουσες, τα προβλήματα αυτά ήταν υπερβολικά σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό που συνίστατο την εξάλειψη της διαταραχής ή της απειλής επιδεινώσεως της κοινοτικής αγοράς ρυζιού. Εξάλλου, η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατά παραβίαση της «αρχής της ιεραρχήσεως των προτιμήσεων», καθόσον η ελάχιστη σχετική τιμή που επιβάλλεται για το ρύζι Αντιλλών είναι ανώτερη της τιμής του ρυζιού προελεύσεως τρίτων χωρών, με αποτέλεσμα να τίθεται το ρύζι προελεύσεως ΥΧΕ σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από τη θέση του ρυζιού που προέρχεται από τα κράτη ΑΚΕ ή τις Ηνωμένες Πολιτείες. Επομένως, το μέτρο διασφαλίσεως προστάτευε όχι μόνο την καλλιέργεια του κοινοτικού ρυζιού αλλά και την εισαγωγή ρυζιού από τρίτες χώρες.

138 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, πρώτον, ότι προτίμησε να καθορίσει ελάχιστη τιμή αντί να επανεισαγάγει προσωρινώς την εισφορά κατά την εισαγωγή, διότι ήταν πεπεισμένη ότι ένα τέτοιο μέτρο θα επέτρεπε να ικανοποιηθούν πλήρως τα συμφέροντα των παραγωγών της Κοινότητας και θα επηρεάζε λιγότερο τη βιομηχανία μεταποιήσεως που είναι εγκατεστημένη στις Ολλανδικές Αντίλλες.

139 Δεύτερον, παρατηρεί ότι ένα μέτρο διασφαλίσεως πρέπει να είναι αποτελεσματικό και ότι ο μόνος τρόπος εξαλείψεως της διαταραχής της καλλιέργειας του ρυζιού εντός της Κοινότητας ήταν να επιβληθεί ελάχιστη τιμή για το ρύζι Αντιλλών η οποία να μπορεί να αντισταθμίσει το ανταγωνιστικό μειονέκτημα του κοινοτικού ρυζιού. Η Επιτροπή αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι η ελάχιστη σχετική τιμή καθιστούσε το ρύζι Αντιλλών ακριβότερο από το ρύζι προελεύσεως τρίτων χωρών.

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

140 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι μ' αυτόν τον λόγο ακυρώσεως τίθεται το ζήτημα αν η Επιτροπή, λαμβάνοντας τα προσβαλλόμενα μέτρα, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας που διατυπώνεται στο άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ.

141 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι ο σκοπός του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ είναι αποκλειστικά η εξάλειψη των δυσχερειών που αντιμετωπίζει ένας τομέας οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας και η αποτροπή δημιουργίας τέτοιων δυσκολιών. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού επιτρέπει εκείνα μόνο τα μέτρα διασφαλίσεως που είναι «απολύτως αναγκαία». Επομένως, ένα μέτρο διασφαλίσεως το οποίο αποσκοπεί παράλληλα στην προστασία ενός τομέα οικονομικής δραστηριότητας τρίτης χώρας υπερβαίνει τον σκοπό που επιδιώκεται με το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ και, κατά συνέπεια, δεν είναι ως προς το σημείο αυτό «απολύτως αναγκαίο» υπό την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού.

142 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως 93/127 της 25ης Φεβρουαρίου 1993, καθορίζοντας την ελάχιστη σχετική τιμή στο 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο ημιλευκασμένο ρύζι, κατέστησε το ρύζι Αντιλλών ακριβότερο στην κοινοτική αγορά από το ρύζι προελεύσεως τρίτων χωρών, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες ή οι χώρες ΑΚΕ (βλ. τη σειρά που προκύπτει από τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο σημείο 31 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και στο σημείο 55 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93, την οποία δεν αμφισβη-

τεί η Επιτροπή, υπόμνημα αντικρούσεως, σημείο 38). Επομένως, ούτε η διάταξη αυτή τήρησε τη σειρά προτιμήσεως που θεσπίστηκε υπέρ των κοινοτικών προϊόντων και υπέρ των προϊόντων καταγωγής των ΥΧΕ.

143 Κατά συνέπεια, εξασφαλίζοντας στο ρύζι ΑΚΕ και στο αμερικανικό ρύζι πλεονεκτικότερη ανταγωνιστική θέση στην κοινοτική αγορά σε σχέση με τη θέση του ρυζιού Αντιλλών, το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως της 25ης Φεβρουαρίου 1993 υπερβαίνει τα απολύτως αναγκαία όρια για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που συνεπαγόταν για την εμπορία του κοινοτικού ρυζιού η εισαγωγή ρυζιού Αντιλλών. Επομένως, η διάταξη αυτή συνιστά παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ και πρέπει, κατά συνέπεια, να ακυρωθεί.

— Ως προς τη δεύτερη απόφαση

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

144 Όσον αφορά τη δεύτερη απόφαση, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι εκδόθηκε επίσης κατά παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, καθόσον η ελάχιστη απόλυτη τιμή που επιβάλλει υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την εξάλειψη της διαταραχής ή της απειλής επιδεινώσεως της καλλιέργειας ρυζιού εντός της Κοινότητας.

145 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν, αφενός, ότι η τιμή αυτή ήταν σαφώς ανώτερη της τιμής του κοινοτικού ρυζιού και ότι ελάχιστα μόνο υπολειπόταν της τιμής του ρυζιού των κρατών ΑΚΕ. Δεδομένου ότι τα μέτρα διασφαλίσεως αποσκοπούν στην προστασία της καλλιέργειας του κοινοτικού ρυζιού πρέπει, κατά τις προσφεύγουσες, να χωρήσει σύγκριση μεταξύ των τιμών του κοινοτικού ρυζιού και της ελάχιστης απόλυτης τιμής που επιβάλλεται για το ρύζι Αντιλλών, προκειμένου να καθοριστεί αν τα μέτρα αυτά συνάδουν προς την αρχή της αναλογικότητας. Ακόμη όμως και σε σχέση με το ρύζι που προέρχεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες το ρύζι Αντιλλών εξακολουθεί, κατά τις προσφεύγουσες, να βρίσκεται σε δυσμενή ανταγωνιστική θέση, εάν ληφθεί υπόψη η ανώτερη ποιότητα του αμερικανικού ρυζιού.

146 Οι προσφεύγουσες διερωτώνται, αφετέρου, γιατί η δεύτερη απόφαση εξακολούθησε να επιβάλλει ελάχιστη απόλυτη τιμή. Οι εξηγήσεις της Επιτροπής στο υπόμνημα αντικρούσεως είναι αντιφατικές ως προς το σημείο αυτό καθόσον αναφέρονται ταυτοχρόνως σε αίτηση της Ολλανδικής Κυβερνήσεως να γίνει διόρθωση και στις συνθήκες της αγοράς προκειμένου να δικαιολογήσει κάποιο μετριασμό του επιβληθέντος μέτρου, ενώ τυχόν διόρθωση δεν θα είχε το ίδιο περιεχόμενο με τον μετριασμό ενός μέτρου διασφαλίσεως.

147 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, εν πάση περιπτώσει, η εφαρμογή των προσβαλλομένων αποφάσεων είχε σοβαρές οικονομικές συνέπειες, πράγμα το οποίο τις καθιστά επίσης δυσανάλογα μέτρα. Πράγματι, οι τελωνειακές αρχές ζητούν την κατάθεση εγγυήσεως ποσού ίσου προς την εισφορά που εφαρμόζεται στο ημιλευκασμένο ρύζι προελεύσεως τρίτων χωρών, ενώ η Επιτροπή θα μπορούσε να επιβάλει άλλα μέτρα λιγότερο επαχθή για τις προσφεύγουσες.

148 Η Επιτροπή απαντά ότι το επίπεδο της ελάχιστης τιμής της δεύτερης αποφάσεως δεν συνιστούσε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, δεδομένου ότι καθορίστηκε μόνο μία ελάχιστη απόλυτη τιμή, πράγμα το οποίο βελτίωνε αισθητά την ανταγωνιστική θέση του ρυζιού Αντιλλών, όπως προκύπτει από την επανάληψη των εισαγωγών κατά τον μήνα Απρίλιο.

2. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

149 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η ελάχιστη απόλυτη τιμή των 550 ECU ανά τόνο που επιβάλλει το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως κατέστησε το ρύζι Αντιλλών ακριβότερο από το κοινοτικό ρύζι, αλλά φθηνότερο από το ρύζι των χωρών ΑΚΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών. Πράγματι, η ίδια κατάταξη τιμών προκύπτει τόσο από τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο σημείο 35 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και στο σημείο 61 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93 όσο και από τους υπολογισμούς της Επιτροπής που επαναλαμβάνονται στο σημείο 42 του υπομνήματος αντικρούσεως στην υπόθεση Τ-480/93 και στο σημείο 42 του υπομνήματος αντικρούσεως στην υπόθεση Τ-483/93.

150 Δεύτερον, από το παράρτημα 23 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 και από το παράρτημα 24 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-483/93 προκύπτει ότι τον Απρίλιο του 1993 εισήχθησαν στην Κοινότητα 8 400 τόνοι ρυζιού Αντιλλών. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει την τρίτη σημαντικότερη ποσότητα που εισήχθη σε διάστημα ενός μηνός μεταξύ Σεπτεμβρίου 1992 και Μαΐου 1993 και ότι είναι πολύ πιθανόν ότι οι εισαγωγές αυτές πραγματοποιήθηκαν εντός διαστήματος δεκαπέντε ημερών περίπου μετά την έναρξη της ισχύος της δεύτερης αποφάσεως, η οποία εκδόθηκε στις 13 Απριλίου 1993 και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 14 Απριλίου 1993.

151 Ενόψει αυτών των δεδομένων, οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ούτε ότι η Επιτροπή υπερέβη τα περιθώρια εκτιμήσεώς της, καθορίζοντας, με τη δεύτερη απόφαση, την ελάχιστη απόλυτη τιμή σε 550 ECU ανά τόνο, ούτε ότι το μέτρο αυτό υπερέβη τα απολύτως αναγκαία όρια για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προέκυψαν για την καλλιέργεια του ρυζιού τύπου Indica εντός της Κοινότητας υπό την έννοια του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ. Η απόφαση αυτή έθεσε το ρύζι Αντιλλών σε δυσμενή ανταγωνιστική θέση μόνο σε σχέση με το κοινοτικό ρύζι. Ειδικότερα, η μαζική εισαγωγή ρυζιού Αντιλλών κατά το δεύτερο ήμισυ του Απριλίου 1993 αποδεικνύει ότι η διαφορά τιμής μεταξύ του ρυζιού Αντιλλών και του αμερικανικού ρυζιού ήταν αρκούντως σημαντική, ώστε να αντισταθμίζει την καλύτερη ποιότητα του αμερικανικού ρυζιού.

152 Άλλωστε, ως προς το επιχείρημα ότι η απόφαση συνιστά, εν πάση περιπτώσει, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, διότι η εφαρμογή της από τις τελωνειακές αρχές, οι οποίες ζητούν εγγύηση αντίστοιχη προς την εισφορά που ισχύει για το ημιλευκασμένο ρύζι, έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, ακόμη και αν συμβαίνει αυτό, δεν πρόκειται περί αναγκαίας συνέπειας της προσβαλλομένης αποφάσεως, αλλά απλώς περί συμπεριφοράς των εθνικών τελωνειακών αρχών. Το γεγονός όμως ότι ένα εθνικό εκτελεστικό μέτρο συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας δεν σημαίνει ότι ούτε η κοινοτική απόφαση την οποία εκτελεί συνάδει προς την αρχή αυτή. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει κατά πόσον συμβιβάζεται προς την αρχή της αναλογικότητας εθνικό εκτελεστικό μέτρο. Το ζήτημα αυτό εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή, ενώπιον του οποίου οι προσφεύγουσες θα μπορούσαν να ασκήσουν προσφυγή.

153 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι η δεύτερη απόφαση συνάδει προς το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ και ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως, καθόσον αφορά τη δεύτερη απόφαση, πρέπει, επομένως, να απορριφθεί.

Τέταρτος λόγος ακυρώσεως: παράβαση των άρθρων 132, σημείο 1, και 133, παράγραφος 1, της Συνθήκης και 101, παράγραφος 1, της αποφάσεως ΥΧΕ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

154 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η εξάρτηση της απαλλαγής από δασμούς κατά την εισαγωγή από την τήρηση ελαχίστων τιμών συνιστά «υπό αίρεση» φόρο ισοδυνάμου αποτελέσματος που πλήττει τα προϊόντα καταγωγής μιας ΥΧΕ. Όπως οι δασμοί, ένας τέτοιος φόρος ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύεται από τα άρθρα 132, σημείο 1, και 133, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όπως έκρινε το Δικαστήριο στην προπαρατεθείσα απόφαση Leplat, καθώς και από το άρθρο 101 της αποφάσεως ΥΧΕ.

155 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ορθότητα του ισχυρισμού αυτού υπογραμμίζοντας ότι, εν προκειμένω, δεν πρόκειται περί φόρου ισοδυνάμου αποτελέσματος υπό αίρεση, αλλά περί ελαχίστης τιμής και ότι το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ παρέχει ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως ως προς την επιλογή των μέτρων που πρέπει να ληφθούν.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

156 Πρέπει να υπομνησθεί, εκ προοιμίου, ότι κατά πάγια νομολογία κάθε χρηματική επιβάρυνση, έστω και ελάχιστη, ανεξάρτητα από την ονομασία και την τεχνική της επιβολής της, η οποία πλήττει μονομερώς τα εμπορεύματα λόγω

του γεγονότος ότι διασχίζουν τα σύνορα, οσάκις δεν αποτελεί δασμό κατά κυριολεξία, συνιστά επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια των άρθρων 9 και 12 της Συνθήκης (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Ιουλίου 1969, 2/69 και 3/69, Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 59, σκέψη 18, και, προσφάτως, απόφαση της 22ας Ιουνίου 1994, C-426/92, Deutsches Milch-Kontor, Συλλογή 1994, σ. I-2757, σκέψη 50).

157 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι καμία εισφορά δεν επιβάλλεται όταν το ρύζι Αντιλλών διέρχεται τα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας εισαγόμενο στην Κοινότητα. Πράγματι, μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η ελάχιστη τιμή πωλήσεως δεν τηρείται πρέπει να καταβάλλεται εισφορά αντίστοιχη προς την εισφορά που επιβάλλεται στο ημιλευκασμένο ρύζι προελεύσεως τρίτης χώρας. Η υποχρέωση αυτή δεν προκύπτει από το γεγονός της διελεύσεως των συνόρων, αλλά από τη μη τήρηση της ελάχιστης επιβληθείσας τιμής. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορευόμενη από τις διατάξεις τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγουσες στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως.

158 Στο μέτρο που οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η προϋπόθεση καταβολής εγγυήσεως ίσης προς την εισφορά που επιβάλλεται στο ημιλευκασμένο ρύζι προελεύσεως τρίτης χώρας συνιστά επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προϋπόθεση αυτή δεν προκύπτει από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, αλλά ότι απορρέει από αποφάσεις των εθνικών αρχών (βλ. ανωτέρω σκέψη 154). Δεν μπορεί, επομένως, σε καμία περίπτωση να επιφέρει ακύρωση των προσβαλλομένων αποφάσεων.

Πέμπτος λόγος ακυρώσεως: παράβαση του άρθρου 131 της Συνθήκης και της αποφάσεως ΥΧΕ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

159 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, με τη λήψη των προσβαλλομένων μέτρων διασφαλίσεως, η Επιτροπή αγνόησε τον σκοπό της συνδέσεως των ΥΧΕ με την Κοινότητα που ορίζεται στο άρθρο 131 της Συνθήκης, ήτοι την προώθηση της

οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως των ΥΧΕ και τη δημιουργία στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ αυτών και της Κοινότητας στο σύνολό της, καθώς και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των κατοίκων των ΥΧΕ και την προαγωγή της ευημερίας τους, ώστε να οδηγηθούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη που επιδιώκουν. Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή παρέλειψε πράγματι να λάβει υπόψη τις σημαντικές επενδύσεις για τις οποίες συνήνεσαν οι προσφεύγουσες και οι οποίες θα είχαν ουσιωδώς συμβάλει στην επίτευξη των σκοπών της συνδέσεως.

160 Η Επιτροπή απαντά ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως συγχέεται με τον πρώτο λόγο, διότι εάν γινόταν δεκτός θα καθιστούσε αδύνατη τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου διασφαλίσεως, ενώ το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα λήψεως τέτοιων μέτρων.

161 Υπενθυμίζει ωστόσο, επικουρικώς, ότι οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει η σύνδεση πρέπει να εξισορροπηθούν με άλλα συμφέροντα όπως αυτά της κοινής γεωργικής πολιτικής ή των ΥΧΕ.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

162 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως συγχέεται με τον πρώτο λόγο. Πράγματι, εφόσον κρίθηκε στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως ότι η δυνατότητα λήψεως μέτρων διασφαλίσεως κατά της εισαγωγής προϊόντων καταγωγής ΥΧΕ συνάδει προς τη Συνθήκη, τούτο συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι η λήψη των μέτρων αυτών δεν εμποδίζει την επιδίωξη των σκοπών της συνδέσεως όπως αυτοί τάσσονται στο άρθρο 131. Επομένως, για τους ίδιους λόγους με τους προεκτεθέντες (σκέψεις 90 έως 97), ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Έκτος λόγος ακυρώσεως: παραβίαση της αρχής της επιμελούς καταρτίσεως των πράξεων και παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης

— Επιχειρήματα των διαδίκων

163 Οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της επιμελούς προετοιμασίας των πράξεων, μη εξετάζοντας επαρκώς την αναγκαιότητα λήψεως των μέτρων διασφαλίσεως, καθώς και τις συνέπειες των μέτρων αυτών για την οικονομία των Αντιλλών και τις οικείες επιχειρήσεις.

164 Επισημαίνουν ότι αυτή η έλλειψη επιμελείας συνιστά παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που επιβάλλει το άρθρο 190 της Συνθήκης. Εν προκειμένω, η αιτιολογία των δύο αποφάσεων θα έπρεπε να είναι απολύτως σαφής και πλήρης εφόσον εισάγουν παρεκκλίσεις από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ της Κοινότητας και των ΥΧΕ. Η αιτιολογία όμως της πρώτης αποφάσεως δεν είναι θεμελιωμένη και/ή είναι ακατανόητη σε έξι σημεία, ενώ η αιτιολογία της δεύτερης συσκοτίζει ακόμα περισσότερο την αιτιολογία της πρώτης. Τα έξι αυτά σημεία αφορούν τη σύγκριση των τιμών, τους κινδύνους που διατρέχουν η κοινή γεωργική πολιτική και οι παραγωγοί ρυζιού στη Γαλλική Γουϊάνα, τον σύνδεσμο που υφίσταται μεταξύ του κινδύνου αυξήσεως των εισαγωγών ρυζιού Αντιλλών και της προβαλλομένης (απειλής) διαταραχής ή επιδεινώσεως.

165 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν επιπλέον ότι η αιτιολογία της δεύτερης αποφάσεως είναι ασυμβίβαστη προς την αιτιολογία της πρώτης. Πράγματι, δεδομένου ότι η δεύτερη απόφαση συνιστά προέκταση της πρώτης, η ελάχιστη απόλυτη τιμή την οποία προβλέπει θα έπρεπε να καθοριστεί βάσει των ιδίων κριτηρίων με εκείνα τα οποία πρυτάνευσαν στον καθορισμό της ελάχιστης σχετικής τιμής στην πρώτη απόφαση, ήτοι της τιμής παρεμβάσεως και/ή του κόστους της παραγωγής κοινοτικού ρυζιού. Οι προσφεύγουσες όμως διαπιστώνουν ότι η ελάχιστη απόλυτη τιμή που καθόρισε η δεύτερη απόφαση είναι κατώτερη κατά 170 ECU ανά τόνο από την ελάχιστη σχετική τιμή που καθορίστηκε με την πρώτη απόφαση. Από αυτό συνάγουν ότι η διαφορά αυτή πρέπει να οφείλεται είτε σε μείωση της τιμής παρεμβάσεως είτε σε μείωση του κόστους παραγωγής του κοινοτικού ρυζιού.

166 Οι προσφεύγουσες διαπιστώνουν ότι η τιμή παρεμβάσεως όχι μόνο δεν μειώθηκε αλλά αυξήθηκε μεταξύ της εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως και της εκδόσεως της δεύτερης αποφάσεως. Κατά συνέπεια, η μείωση της ελάχιστης τιμής (ελάχιστη απόλυτη τιμή της δεύτερης αποφάσεως συγκρινόμενη προς την ελάχιστη σχετική τιμή της πρώτης αποφάσεως) θα πρέπει, κατά τις προσφεύγουσες, να οφείλεται σε τόσο σημαντική μείωση του κόστους παραγωγής ώστε να μπορεί ταυτοχρόνως να αντισταθμίζει τη μείωση της τιμής παρεμβάσεως και τη μείωση κατά 170 ECU της ελάχιστης σχετικής τιμής που καθορίζεται με την πρώτη απόφαση.

167 Οι προσφεύγουσες συνάγουν από τα ανωτέρω είτε ότι η πρώτη απόφαση στηρίζεται σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, η οποία είχε ως συνέπεια να καθορίσει η Επιτροπή υπερβολικά υψηλή ελάχιστη σχετική τιμή, είτε ότι η δεύτερη απόφαση στηρίζεται σε στοιχεία τα οποία δεν γνωστοποιήθηκαν ούτε στην ίδια ούτε στο Πρωτοδικείο.

168 Κατά τις προσφεύγουσες, η αιτιολογία της δεύτερης αποφάσεως δεν εξηγεί ούτε γιατί το μέτρο διασφαλίσεως θα έπρεπε να εφαρμόζεται μέχρι τις 31 Αυγούστου 1993.

169 Η Επιτροπή δεν αντικρούει αυτόν ειδικά τον λόγο ακυρώσεως, αναφερομένη στην επιχειρηματολογία της στο βάσιμο των προσβαλλομένων αποφάσεων.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

170 Πρέπει να υπομνησθεί ότι κατά παγία νομολογία το κατά πόσον η αιτιολογία μιας αποφάσεως είναι επαρκής πρέπει να κρίνεται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της, αλλά και των συμφραζομένων στο πλαίσιο των οποίων εκδόθηκε η σχετική πράξη (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 16· και απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Ιουνίου 1992, Τ-26/90, Finsider κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1789, σκέψη 70).

171 Κατά την περίοδο όμως που προηγείται της εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως, καθώς και κατά την περίοδο που μεσολάβησε μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης αποφάσεως, πραγματοποιήθηκαν πολλαπλές άμεσες ή έμμεσες επαφές, μέσω της μόνιμης ολλανδικής αντιπροσωπείας, μεταξύ των προσφευγουσών και της Επιτροπής (βλ. σημείο 33 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και σημείο 57 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-483/93 που αναφέρουν την προμνημονευθείσα σύσκεψη της 12ης Ιανουαρίου 1993, την υποβολή γραπτής διοικητικής ενστάσεως κατά του μέτρου διασφαλίσεως μετά τις 8 Μαρτίου 1993, την επίσκεψη των αντιπροσώπων των προσφευγουσών στην Επιτροπή στις 31 Μαρτίου 1993, καθώς και τις επανειλημμένες τηλεφωνικές επαφές με τις υπηρεσίες της Επιτροπής). Υπό το φως ακριβώς των περιστάσεων αυτών πρέπει να κριθεί αν η αιτιολογία των προσβαλλομένων αποφάσεων είναι επαρκής.

172 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει καταρχάς ότι οι πέντε πρώτες επικρίσεις που διατυπώθηκαν κατά της αιτιολογίας της πρώτης αποφάσεως συμπίπτουν κατ' ουσίαν με τους λόγους ακυρώσεως που εξετάστηκαν ανωτέρω. Από την κρίση του Πρωτοδικείου αναφορικά με τους λόγους αυτούς προκύπτει ειδικότερα ότι οι προσφεύγουσες διέθεταν όλα τα αναγκαία στοιχεία για να εκτιμήσουν το βάσιμο της αποφάσεως αυτής και ότι το Πρωτοδικείο μπόρεσε να ασκήσει κανονικώς τον έλεγχο της νομιμότητας της αποφάσεως βάσει των στοιχείων αυτών (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, 108/81, Amylum κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1982, σ. 3107, σκέψη 19, της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψη 37, της 25ης Οκτωβρίου 1984, 185/83, Rijksuniversiteit te Groningen, Συλλογή 1983, σ. 3623, σκέψη 38, και Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 15).

173 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει στη συνέχεια ότι η κυριότερη αιτίαση που διατυπώνουν οι προσφεύγουσες κατά της αιτιολογίας της δεύτερης αποφάσεως συνίσταται στον ισχυρισμό ότι δεν εξηγεί την αισθητή διαφορά που υφίσταται μεταξύ των ελαχίστων τιμών που επιβάλλονται με την πρώτη και τη δεύτερη απόφαση αντιστοίχως. Εφόσον το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ελάχιστη σχετική τιμή που επιβάλλεται με την πρώτη απόφαση είναι δυσανάλογη, η αιτιολογία της πρώτης αποφάσεως επί της οποίας στηρίζεται ο καθορισμός της τιμής αυτής δεν ισχύει πλέον. Επομένως, το προβαλλόμενο ασυμβίβαστο μεταξύ της αιτιολογίας της πρώτης αποφάσεως και της αιτιολογίας της δεύτερης αποφάσεως δεν οφείλεται σε έλλειψη αιτιολογίας της δεύτερης αποφάσεως, αλλά προκύπτει από το περιεχόμενο της πρώτης αποφάσεως και δεν μπορεί ως εκ τούτου να τεθεί θέμα αντιφατικών αιτιολογιών.

174 Όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη αιτιολογίας ως προς την αρχική διάρκεια του μέτρου διασφαλίσεως, αρκεί να διαπιστωθεί, όπως προκύπτει από το άρθρο 3 του κανονισμού 1418/76 της 21ης Ιουνίου 1976, ότι η περίοδος εμπορίας του ρυζιού λήγει στις 31 Αυγούστου.

175 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Τα αιτήματα αποζημιώσεως

176 Εκ προοιμίου πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ευθύνη της Κοινότητας δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί βάσει του άρθρου 215 της Συνθήκης παρά μόνον εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων που αφορούν το υποστατό της ζημίας, την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της προβαλλομένης ζημίας και της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα κοινοτικά όργανα και του παράνομου χαρακτήρα αυτής της συμπεριφοράς (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1971, 4/69, Lütticke κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 769, σκέψη 10). Εν προκειμένω, το αντικείμενο της αγωγής αποζημιώσεως πρέπει να περιοριστεί στο ζήτημα αν ο καθορισμός με την πρώτη απόφαση της Επιτροπής, κατά παράβαση του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, ελάχιστης σχετικής τιμής υπερβολικά υψηλής θεμελιώνει την ευθύνη της Κοινότητας, εφόσον πρόκειται για τη μόνη πλημμέλεια που διαπιστώθηκε στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως. Ο περιορισμός αυτός του αντικειμένου της αγωγής αποζημιώσεως σημαίνει επίσης ότι μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνον η ζημία που φέρεται ότι προκάλεσε η πρώτη απόφαση.

Α — *Επί του πταίσματος*

177 Όσον αφορά τη βαρύτητα του απαιτουμένου πταίσματος, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, εάν η πράξη που προσάπτεται είναι νομοθετική πράξη, συνεπαγόμενη επιλογές οικονομικής πολιτικής, η ευθύνη της Κοινότητας θεμελιώνεται μόνο «σε περίπτωση επαρκώς διακεκριμένης παραβάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες» (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου

της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1025, σκέψη 11· και απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 1991, Τ-120/89, Peine-Salzgitter κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-279, σκέψη 74). Πρέπει επομένως να εξεταστεί αν η πρώτη απόφαση ήταν νομοθετική πράξη συνεπαγόμενη επιλογή οικονομικής πολιτικής προκειμένου να καθοριστεί η βαρύτητα του πταίσματος που απαιτείται για να θεμελιωθεί η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας.

178 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις τις αφορούν άμεσα και ατομικά και ότι δεν μπορούν ως εκ τούτου να θεωρηθούν νομοθετικές πράξεις (προπαρατεθείσα απόφαση Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου· βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα VerLoren van Themaat στην υπόθεση 59/84, Tezi Textiel κατά Επιτροπής, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 5ης Μαρτίου 1986, Συλλογή 1986, σ. 887, 889).

179 Η Επιτροπή εκτιμά, τουναντίον, ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι νομοθετικές πράξεις συνεπαγόμενες αναντίρρητα επιλογές οικονομικής πολιτικής και ότι πρέπει, κατά συνέπεια, να εφαρμοστεί το αυστηρότερο κριτήριο ευθύνης.

180 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι η υποχρέωση τηρήσεως μιας ελάχιστης τιμής πωλήσεως επιβάλλεται γενικώς σε κάθε επιχειρηματία που εισάγει ρύζι Αντιλλών εντός της Κοινότητας. Από το γράμμα του άρθρου 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ προκύπτει, στη συνέχεια, ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς το ζήτημα αυτό. Πράγματι, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι, εφόσον συντρέχουν ορισμένα κριτήρια, η Επιτροπή δύναται να λάβει μέτρα διασφαλίσεως. Κατά συνέπεια, η λήψη μέτρων διασφαλίσεως συνεπάγεται επιλογή εκ μέρους της Επιτροπής, η οποία εντάσσεται εν προκειμένω στους τομείς της κοινής γεωργικής πολιτικής και της συνδέσεως των ΥΧΕ. Επομένως «η ευθύνη της Κοινότητας γεννάται μόνο σε περίπτωση επαρκώς διακεκριμένης παραβάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες» (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, σκέψη 11).

181 Η ορθότητα του συμπεράσματος αυτού δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η πρώτη απόφαση αφορούσε ατομικά τις προσφεύγουσες. Πράγματι, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι «η αγωγή των άρθρων 178 και 215 της Συνθήκης θεσπίστηκε ως αυτόνομο ένδικο βοήθημα, που επιτελεί ιδιαίτερη λειτουργία στο σύστημα των ενδίκων βοηθημάτων και εξαρτάται από προϋποθέσεις ασκήσεως που έχουν θεσπισθεί ενόψει του ειδικού σκοπού της» (προπαρατεθείσα διάταξη Van Parijs κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 14).

182 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι η ίδια πράξη, η οποία είναι το αποτέλεσμα της επιλογής κοινοτικού οργάνου στην οποία προέβη δυνάμει της εξουσίας εκτιμήσεώς του, δεν μπορεί να υπόκειται, στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως, σε διαφορετικό καθεστώς ευθύνης ανάλογα με το αν η εν λόγω πράξη αφορά ατομικά ή όχι τον προσφεύγοντα, στο πλαίσιο συναφούς προσφυγής ακυρώσεως.

183 Η διαπίστωση, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, ότι η προσβαλλόμενη πράξη αφορά ατομικά τον προσφεύγοντα, πράγμα που σημαίνει ότι η εν λόγω πράξη συνιστά απόφαση για τον εν λόγω προσφεύγοντα, δεν αποκλείει να θεωρηθεί η ίδια πράξη ως νομοθετική στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Sofrimport κατά Επιτροπής, σκέψεις 25 και 26, με την οποία το Δικαστήριο, αφού δέχθηκε ότι ο προσβαλλομένος κανονισμός αφορούσε ατομικά την προσφεύγουσα, εφάρμοσε εντούτοις το κριτήριο ευθύνης που αφορά τις νομοθετικές πράξεις).

184 Επιπλέον, το γεγονός ότι μια απόφαση αφορά ατομικά ένα πρόσωπο δεν οφείλεται σε ορισμένες ιδιότητες του προσώπου ή σε πραγματική κατάσταση η οποία το χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο. Πρόκειται για περιστάσεις οι οποίες είναι κρίσιμες μόνον όσον αφορά το παραδεκτό προσφυγής ακυρώσεως και δεν εξαρτώνται από το κοινοτικό όργανο το οποίο εξέδωσε την πράξη. Δεν πρέπει επομένως να είναι καθοριστικές για τον προσδιορισμό του καθεστώτος ευθύνης.

185 Τέλος, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, αποτελεί ήδη πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι μια πράξη η οποία από τη φύση της και το περιεχόμενό της έχει νομοθετικό χαρακτήρα, καθόσον ισχύει για το σύνολο των ενδιαφερο-

μένων επιχειρηματιών, μπορεί να αφορά ατομικά ορισμένους εξ αυτών (προπαρατεθείσα απόφαση Codorniu κατά Συμβουλίου, σκέψη 19). Ακόμη και αν η πράξη αυτή, κατά την εξέταση του παραδεκτού της προσφυγής ακυρώσεως, θεωρηθεί, για τους εν λόγω προσφεύγοντες, ως απόφαση, τούτο δεν αποκλείει τη διατήρηση του νομοθετικού χαρακτήρα της, δεδομένου ότι η πραγματική φύση της και το περιεχόμενό της δεν μεταβάλλονται από τον χαρακτηρισμό αυτό.

186 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν ο παράνομος χαρακτήρας της πρώτης αποφάσεως, όπως διαπιστώθηκε από το Πρωτοδικείο, μπορεί να χαρακτηριστεί ως κατάφωρη παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου προστατεύοντος τους ιδιώτες.

Επιχειρήματα των διαδίκων

187 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι πληρούται η τριπλή προϋπόθεση κατάφωρης παραβάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου προστατεύοντος τους ιδιώτες. Πρώτον, υπογραμμίζουν ότι επικαλέστηκαν, στο πλαίσιο των ακυρωτικών αιτημάτων τους, παράβαση του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ. Δεύτερον, φρονούν ότι η αρχή της αναλογικότητας, η οποία καθιερώνεται με το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, είναι υπέρτερος κανόνας ο οποίος αποσκοπεί στην προστασία των συμφερόντων τους. Τρίτον, ισχυρίζονται ότι ο τρίτος λόγος ακυρώσεως που προβάλλουν προς στήριξη των ακυρωτικών αιτημάτων τους καταδεικνύει ότι η Επιτροπή παρέβη κατάφωρα τις εν λόγω διατάξεις διότι εάν είχε προσπαθήσει να εξετάσει αυτοτελώς αν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις λήψεως μέτρων διασφαλίσεως θα είχε κατορθώσει να αποφύγει εύκολα την πλάνη εκτιμήσεως των πραγματικών δεδομένων στην οποία υπέπεσε επιβάλλοντας τα μέτρα αυτά.

188 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ευθύνη της δεν θεμελιώνεται έστω και αν διέπραξε παράνομη πράξη λαμβάνοντας τα προσβαλλόμενα μέτρα διασφαλίσεως. Υπογραμμίζει καταρχάς ότι δεν αποδεικνύεται κατάφωρη παράβαση. Για να υπάρχει τέτοια παράβαση κατά την άσκηση διακριτικής ευχέρειας, η Επιτροπή θα πρέπει να έχει ενεργήσει κατά πρόδηλη και βαρεία υπέρβαση των ορίων που επιβάλλεται να τηρεί κατά την άσκηση των εξουσιών της (απόφαση του

Δικαστηρίου της 25ης Μαΐου 1978, 83/76 και 94/76, 4/77, 15/77 και 40/77, HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 6). Το μόνο όμως πταίσμα που διέπραξε η Επιτροπή εν προκειμένω, πράγμα το οποίο άλλωστε αμφισβητεί, είναι ότι προέβη σε πεπλανημένη εκτίμηση περίπλοκης οικονομικής καταστάσεως ή ότι δεν συνήγαγε εξ αυτής τα ορθά συμπεράσματα. Ένα τέτοιο «πταίσμα» δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως πρόδηλη και σοβαρή υπέρβαση των ορίων της διακριτικής της εξουσίας. Αμφισβητεί επίσης ότι παρέβη υπέρτερο κανόνα δικαίου προστατεύοντα τα συμφέροντα των προσφευγουσών, δεδομένου ότι το άρθρο 109 της αποφάσεως ΥΧΕ προστατεύει μόνο τομείς οικονομικής δραστηριότητας της Κοινότητας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

189 Το Πρωτοδικείο κρίνει, πρώτον, ότι η αρχή της αναλογικότητας, που καθιερώνεται με το άρθρο 109, παράγραφος 2, της αποφάσεως ΥΧΕ, είναι υπέρτερη αρχή του δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 1987, 281/84, Zuckerfabrik Bedburg κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 49, σκέψεις 35 έως 38). Πράγματι, το γεγονός ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει τη λήψη μόνον όσων μέτρων διασφαλίσεως είναι αυστηρώς αναγκαία για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκύπτουν αποσκοπεί όντως στην προστασία των συμφερόντων των ιδιωτών.

190 Πρέπει επομένως να εξεταστεί, δεύτερον, αν ο καθορισμός ελάχιστης τιμής για το ρύζι Αντιλλών σε επίπεδο τέτοιο ώστε να καθίσταται ακριβότερο από το ρύζι προελεύσεως τρίτων χωρών συνιστά κατάφωρη παραβίαση της αρχής αυτής και εάν συνιστά πρόδηλη και βαρεία υπέρβαση των ορίων που επιβάλλεται να τηρεί η Επιτροπή στην άσκηση των εξουσιών της (προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 6, και απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 12) κατά την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής καθώς και παράβαση του άρθρου 109 της αποφάσεως ΥΧΕ, καθήκον για την εκπλήρωση του οποίου η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως.

191 Ως προς το ζήτημα αυτό πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι στις 14 Ιανουαρίου 1993 ο Υπουργός Οικονομικών των Ολλανδικών Αντιλλών καθόρισε

ελάχιστη τιμή κατά την εξαγωγή ίση προς το 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο ημιλευκασμένο ρύζι, η οποία αντιστοιχεί στην ελάχιστη σχετική τιμή που επέβαλε η Επιτροπή με την πρώτη της απόφαση. Επομένως, με την πρώτη της απόφαση, η Επιτροπή επανέλαβε απλώς — τουλάχιστον ως προς το επίμαχο σημείο — το περιεχόμενο του μέτρου που έλαβαν οι αρμόδιες αρχές της οικείας ΥΧΕ. Περιορίστηκε με τον τρόπο αυτό να συνδυάσει το επίμαχο μέτρο με ένα σύστημα κοινοτικής κυρώσεως.

192 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει στη συνέχεια ότι κατά τη σύσκεψη της 12ης Ιανουαρίου 1993, για την οποία δεν αμφισβητείται από τα μέρη ότι δεν υφίστανται πρακτικά, τα μέρη συζήτησαν τη δυνατότητα αντί της λήψεως κοινοτικού μέτρου να ληφθεί μονομερές μέτρο από την Κυβέρνηση των Αντιλλών (βλ. το έγγραφο του μονίμου αντιπροσώπου των Κάτω Χωρών της 11ης Ιανουαρίου 1993, το περιεχόμενο του οποίου επαναλαμβάνεται στο παράρτημα 1 έως το παράρτημα 9 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93 και το οποίο αναφέρει συναφώς ελάχιστη τιμή ίση προς 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο ρύζι brun). Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι θεώρησε την τιμή αυτή πολύ χαμηλή και ότι επέμεινε να αυξηθεί (σημείο 21 του υπομνήματος ανταπαντήσεως). Υπό τις συνθήκες ακριβώς αυτές ενημερώθηκε, με τα έγγραφα της 14ης Ιανουαρίου 1993 του Πρωθυπουργού των Ολλανδικών Αντιλλών και της 15ης Ιανουαρίου 1993 του μονίμου αντιπροσώπου των Κάτω Χωρών (βλ. τα παραρτήματα 2 και 3 του υπομνήματος ανταπαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 καθώς και στην υπόθεση Τ-483/93) για την επιβολή ελάχιστης τιμής κατά την εξαγωγή ίσης προς το 120 % της εισφοράς που εφαρμόζεται στο ημιλευκασμένο ρύζι χωρίς να αναφέρεται το ενδεχόμενο να είναι το μέτρο αυτό ανακριβές.

193 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί επίσης ότι μόλις στις 8 Μαρτίου 1993 (βλ. έγγραφο του μονίμου αντιπροσώπου των Κάτω Χωρών της 22ας Ιουλίου 1994, που προσκομίστηκε ως παράρτημα στις απαντήσεις των προσφευγουσών στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου), κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου, η Επιτροπή πληροφορήθηκε ότι το μέτρο των Αντιλλών στηρίχθηκε σε ανακριβή στοιχεία. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι μεταξύ της 14ης Ιανουαρίου 1993, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του μονομερούς μέτρου του Υπουργού Οικονομικών των Ολλανδικών Αντιλλών, και της 25ης Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες δεν προέβησαν σε κανένα διάβημα προς την Επιτροπή για να την προειδοποιήσουν για τη διαπιστωθείσα ανακρίβεια και για το γεγονός ότι, εκ του λόγου αυτού, το μέτρο δεν ίσχυε, ενώ γνώριζαν ότι σκοπός του μέτρου αυτού ήταν να καταστήσει περιττή την εκ μέρους της Επιτροπής λήψη μέτρου διασφαλίσεως.

194 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή, κατά τον χρόνο εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως, αναφέρθηκε καλόπιστα στο μέτρο της Κυβερνήσεως των Ολλανδικών Αντιλλών χωρίς να έχει προειδοποιηθεί από τα μέρη τα οποία αφορούσε άμεσα το μέτρο, όπως τις προσφεύγουσες, ότι το μέτρο αυτό βασιζόταν σε ανακριβή στοιχεία. Οι προσφεύγουσες είναι επομένως συνυπεύθυνες για την άγνοια της Επιτροπής ως προς το ζήτημα αυτό. Από τις περιστάσεις αυτές προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν παρέβη κατά τρόπο πρόδηλο και βαρύ τα όρια που επιβάλλεται να τηρεί κατά την άσκηση των εξουσιών της και ότι, κατά συνέπεια, δεν διέπραξε κατάφωρη παραβίαση της υπέρτερης αρχής του δικαίου που συνιστά η αρχή της αναλογικότητας.

Β — *Επί της ζημίας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

195 Οι προσφεύγουσες Ter Beek, στην υπόθεση Τ-480/93, και ERB και Guyana Investments, στην υπόθεση Τ-483/93, υποστηρίζουν ότι η ζημία την οποία υπέστησαν με την πρώτη απόφαση οφείλεται στο ότι η απόφαση αυτή κατέστησε αδύνατη την πώληση ρυζιού Αντιλλών. Η πρώτη απόφαση είχε ως συνέπεια, για το ρύζι το οποίο τελούσε υπό διαμετακόμιση κατά την έναρξη της ισχύος του μέτρου, έξοδα αποθηκεύσεως και ασφαλίσεως, μείωση της αξίας του λόγω αποθηκεύσεως μακράς διαρκείας, απώλεια τόκων και διάφορα έξοδα. Για το ρύζι που είχαν ήδη πωλήσει αλλά δεν είχαν ακόμη παραδώσει, θα υποχρεώνονταν ενδεχομένως να καταβάλουν αποζημιώσεις στους αγοραστές οι οποίοι δεν το παρέλαβαν. Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η πώληση και η μεταποίηση του ρυζιού θα μπορούσε να συνεπάγεται γι' αυτές διαφυγόντα κέρδη.

196 Η προσφεύγουσα Alesie υπέστη απώλεια εσόδων λόγω πτώσεως των πωλήσεών της.

197 Στο υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα Ter Beek, στην υπόθεση Τ-480/93, υπολογίζει ότι η ζημία που υπέστη την εποχή εκείνη ανέρχεται σε 566 044,20 US$.

198 Με το υπόμνημα απαντήσεώς τους, οι προσφεύγουσες στην υπόθεση Τ-483/93 θεώρησαν ότι η ζημία που υπέστησαν ανερχόταν συνολικά σε 8 562 000 US$. Με έγγραφο της 17ης Ιουνίου 1994 ζήτησαν να καταθέσουν νέα αποδεικτικά στοιχεία στη δικογραφία και αύξησαν κατά 248 234 US$ το ύψος της ζημίας την αποκατάσταση της οποίας ζητούν.

199 Η Επιτροπή απαντά ότι λόγω ασάφειας των στοιχείων που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες για να προσδιορίσουν το ακριβές ύψος της ζημίας που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν είναι αδύνατος ο έλεγχος της ακρίβειάς της. Όσον αφορά τα νέα έγγραφα που κατέθεσαν οι προσφεύγουσες με επιστολή τους της 17ης Ιουνίου 1994, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από τη Γαλλική Κυβέρνηση, ζήτησε από το Πρωτοδικείο, με έγγραφο της 20ής Ιουλίου 1994, να μην τα λάβει υπόψη του και να κρίνει απαράδεκτο το αίτημα αυξήσεως του ύψους της ζημίας. Η Γαλλική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι το ποσό που ζητούν οι προσφεύγουσες στην επιστολή τους αυτή δεν αντιστοιχεί στο ποσό που αναγράφεται στον συνημμένο στην επιστολή τους πίνακα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

200 Πρέπει να επισημανθεί, καταρχάς, ότι κατά παγία νομολογία του Δικαστηρίου, «στους τομείς που υπάγονται στην οικονομική πολιτική της Κοινότητας μπορεί να απαιτηθεί από τους ιδιώτες να υποστούν, εντός ευλόγων ορίων, χωρίς να μπορούν να αποζημιωθούν από τους δημόσιους πόρους, ορισμένα αποτελέσματα που βλάπτουν τα οικονομικά τους συμφέροντα και που συνεπάγεται μια κανονιστική πράξη ακόμα και αν αυτή αναγνωριστεί ως ανίσχυρη» (προπαρατεθείσα απόφαση HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 6· βλ. επίσης την προπαρατεθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 13).

201 Εν προκειμένω, η προβαλλόμενη ζημία, που πρέπει να λάβει υπόψη του το Πρωτοδικείο, αναφέρεται κυρίως στα φορτία ρυζιού Αντιλλών που έφθασαν σε κοινοτικό λιμάνι κατά την περίοδο εφαρμογής της πρώτης αποφάσεως, καθόσον προκάλεσαν διάφορα έξοδα λόγω της αποθηκεύσεως κατά την περίοδο αυτή. Πράγματι, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η δεύτερη απόφαση δεν έχει παράνομο χαρακτήρα, οπότε τα προβαλλόμενα πταίσματα έπαυσαν ανα-

γκαστικώς στις 13 Απριλίου 1993, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής. Εξάλλου, από την ημερομηνία αυτή, οι εισαγωγές και επομένως οι πωλήσεις ρυζιού Αντιλλών εντός της Κοινότητας άρχισαν εκ νέου μαζικά (βλ. εν προκειμένω ακόμη το παράρτημα 23 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 και το παράρτημα 24 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-483/93).

202 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι κατά την περίοδο αυτή τρία είναι τα φορτία της προσφεύγουσας Ter Beek (υπόθεση Τ-480/93) που μπορούν να ληφθούν υπόψη, ήτοι το φορτίο του πλοίου «Angès», που αναχώρησε στις 12 Φεβρουαρίου 1993 και έφθασε στις 6 Μαρτίου 1993 (1 216,8 τόνοι)· το φορτίο του πλοίου «Erria», που αναχώρησε στις 18 Φεβρουαρίου 1993 και έφθασε στις 10 Μαρτίου 1993 (1 072,5 τόνοι)· και το φορτίο του πλοίου «Combi Trader», που αναχώρησε μετά τις 9 Μαρτίου 1993 (ημερομηνία παραδόσεως της φορτωτικής) και έφθασε στις 31 Μαρτίου 1993 (2 421,4 τόνοι). Τα αντίστοιχα φορτία στην υπόθεση Τ-483/93 είναι το φορτίο του πλοίου «Munte», που αναχώρησε στις 14 Φεβρουαρίου 1993 και έφθασε στις 7 Μαρτίου 1993 (2 633 τόνοι)· του πλοίου «Wind Ocean», που αναχώρησε στις 25 Φεβρουαρίου 1993 και έφθασε στις 18 Μαρτίου 1993 (4 175 τόνοι)· και του πλοίου «Aquila», που αναχώρησε στις 11 Μαρτίου 1993 και έφθασε στις 30 Μαρτίου 1993 (3 239 τόνοι).

203 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η διάρκεια αποθηκεύσεως και ενδεχόμενης καθυστερήσεως των πωλήσεων ανέρχονται σε 38 ημέρες (για το πλοίο «Agnès»), σε 34 ημέρες (για το πλοίο «Erria») και σε 13 ημέρες (για το πλοίο «Combi Trader»)· καθώς και σε 37 ημέρες (για το πλοίο «Munte»), σε 26 ημέρες (για το πλοίο «Wind Ocean») και σε 14 ημέρες (για το πλοίο «Aquila»).

204 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα εν λόγω χρονικά διαστήματα αποθηκεύσεως δεν είναι ασυνήθη. Πράγματι, οι προσφεύγουσες στην υπόθεση Τ-483/93 εξήγησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι η πώληση των φορτίων ρυζιού πραγματοποιείται όσο βρίσκονται στην ανοιχτή θάλασσα ή μετά την άφιξή τους σε κοινοτικό λιμάνι. Στην τελευταία αυτή περίπτωση το ρύζι αποθηκεύεται μέχρις ότου παραδοθεί σ' έναν αγοραστή. Μια τέτοια αποθήκευση είναι επομένως συνήθης, ανεξαρτήτως οιουδήποτε μέτρου διασφαλίσεως που λαμβάνει η Κοινότητα, όπως προκύπτει από τον πίνακα (παράρτημα 20 του υπομνήματος απαντήσεως) που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες στην υπόθεση Τ-483/93. Ο πίνακας αυτός αναφέρει, πράγματι, ότι το φορτίο 750 τόνων ρυζιού που μεταφέρθηκε με το πλοίο «Green Tiger», και έφθασε στο Ρόττερνταμ στις 3 Ιανουαρίου 1993, δεν είχε πωληθεί ακόμη κατά την ημερομηνία της 25ης Φεβρουαρίου

1993, ήτοι 53 ημέρες αργότερα, και ότι το φορτίο των 1 100 τόνων ρυζιού που μεταφέρθηκε με το πλοίο «Henderika Klein» και έφθασε στο Ρόττερνταμ στις 10 Φεβρουαρίου 1993 δεν είχε ακόμη πωληθεί κατά την ημερομηνία της 25ης Φεβρουαρίου 1993, ήτοι δεκαπέντε ημέρες αργότερα. Το Πρωτοδικείο θεωρεί επομένως ότι η διάρκεια αποθηκεύσεως και η ενδεχόμενη καθυστέρηση που προκύπτει για την πώληση δεν παρατάθηκαν οπωσδήποτε λόγω της πρώτης αποφάσεως.

205 Το ίδιο ισχύει για την προσφεύγουσα Ter Beek στην υπόθεση Τ-480/93, η οποία ισχυρίστηκε βεβαίως ότι τα φορτία ρυζιού της πωλούνταν γενικώς κατά την άφιξή τους σε κοινοτικό λιμάνι, αλλά δεν ανέφερε καμία συγκεκριμένη παράδοση σε κάποιον αγοραστή που να καθυστέρησε λόγω της θέσεως σε ισχύ της πρώτης αποφάσεως. Ελλείψει συγκεκριμένων αποδείξεων προσκομισθεισών συναφώς ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν είναι δυνατόν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα Ter Beek υπέστη ζημία η οποία υπερβαίνουσα ορισμένες δυσμενείς για τα οικονομικά της συμφέροντα συνέπειες που κάθε επιχειρηματίας πρέπει να υφίσταται όταν αιτία τους είναι νομοθετική πράξη, ακόμη και αν αυτή αναγνωριστεί ως ανίσχυρη (προπαρατεθείσα απόφαση HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 6).

206 Πρέπει ακόμη να προστεθεί ότι από τα μέσα Απριλίου οι πωλήσεις άρχισαν εκ νέου σε μεγάλη κλίμακα (παράρτημα 23 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-480/93 και παράρτημα 24 του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση Τ-483/93), σε μια αγορά χαρακτηριζόμενη, κατά τα λεγόμενα των ίδιων των προσφευγουσών, από ανεπάρκεια κοινοτικού ρυζιού και από αύξηση των τιμών, πράγμα από το οποίο επωφελήθηκαν οι προσφεύγουσες.

207 Εν πάση περιπτώσει πάντως, καίτοι οι προσφεύγουσες υπέστησαν κάποια ζημία λόγω της εφαρμογής της πρώτης αποφάσεως, η ζημία αυτή δεν ήταν σε καμία περίπτωση απρόβλεπτη, οπότε μπορούσαν να προφυλαχθούν από αυτή. Πράγματι, όλα τα προαναφερθέντα πλοία αναχώρησαν από τις Ολλανδικές Αντίλλες κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως, στάδιο για το οποίο ενημερώθηκαν προσηκόντως οι προσφεύγουσες. Το τρίτο πλοίο που αναφέρεται και στις δύο υποθέσεις αναχώρησε μάλιστα μετά την έκδοση της πρώτης αποφάσεως. Ακόμη και αν η κοινοτική αγορά ήταν η μόνη αγορά διαθέσεως για τις προσφεύγουσες, λόγω του επιπέδου τιμής

το οποίο — συνεπεία της κοινής γεωργικής πολιτικής — ήταν αισθητά ανώτερο από το επίπεδο τιμών της παγκόσμιας αγοράς, από πολλά στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες δεν ήταν δυνατόν να αγνοούν τον κίνδυνο να στερηθούν κάποια στιγμή του κοινοτικού πλεονεκτήματος που απήλαυαν πλήρως για πρώτη φορά από της εκδόσεως της αποφάσεως ΥΧΕ. Πράγματι, στο *Weekly Rice Market Report* της 9ης Ιουνίου 1992 (τόμος 73, τεύχος 24) αναφέρονται τα εξής: «importers report problems with shipments of Surinam and Guyana brown LG via the (Dutch) Antilles route. At this stage it is not yet clear, whether the problems are with sufficient carrier space or that the route is considered increasingly risky for the sellers in (...) of (possible) actions by the EC Commission to close this route-gap» [«οι εισαγωγείς επισημαίνουν προβλήματα ως προς τα φορτία ρυζιού brun σε μακρούς κόκκους προελεύσεως Σουρινάμ και Γουιάνας που μεταφέρονται μέσω (Ολλανδικών) Αντιλλών. Στο στάδιο αυτό δεν είναι ακόμη σαφές αν τα προβλήματα αφορούν την ικανότητα μεταφοράς ή αν αυτή η οδός ανεφοδιασμού πρέπει να θεωρηθεί ως συνεχώς και περισσότερο επικίνδυνη για τους πωλητές σε περίπτωση (ενδεχόμενης) λήψεως μέτρων από την Επιτροπή με σκοπό το κλείσιμο αυτής της οδού διαφυγής»] (παράρτημα 2 έως παράρτημα 9 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93)· και στο *Weekly Rice Market Report* της 4ης Αυγούστου 1992 (τόμος 73, τεύχος 32), αναγράφονται τα εξής: «the situation with Surinam rice via so-called Curacao-Route is completely unchanged. Sellers are still trying to enter the market without paying levies, but buyers prefer to await Commission investigation» («η κατάσταση του ρυζιού προελεύσεως Σουρινάμ μέσω της καλουμένης διαδρομής Κουρασάο παραμένει εντελώς αμετάβλητη. Οι πωλητές προσπαθούν ακόμη να διεισδύσουν στην αγορά χωρίς να καταβάλουν την εισφορά αλλά οι αγοραστές προτιμούν να αναμείνουν την έρευνα της Επιτροπής») (παράρτημα 2 έως παράρτημα 9 της προσφυγής στην υπόθεση Τ-480/93). Επιπλέον, σε πολλές συμβάσεις πωλήσεως ρυζιού Αντιλλών που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες ως παράρτημα της απαντήσεώς τους σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, έχουν περιληφθεί ρήτρες που προβλέπουν ότι οι όροι της συμβάσεως θα τεθούν εκ νέου υπό διαπραγμάτευση αν το νομικό καθεστώς της εισαγωγής τροποποιηθεί μετά τη σύναψη της συμβάσεως. Το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι ρήτρες αυτές αφορούσαν απλώς την υποθετική περίπτωση εκδόσεως νέας αποφάσεως ΥΧΕ δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, δεδομένου ότι η τελευταία απόφαση ΥΧΕ εκδόθηκε το 1991, μια νέα απόφαση θα μπορούσε να εκδοθεί το νωρίτερο το 1996, δυνάμει του άρθρου 136 της Συνθήκης. Το Πρωτοδικείο κρίνει επομένως ότι οι εν λόγω ρήτρες αφορούσαν ενδεχόμενη τροποποίηση του καθεστώτος εισαγωγής στην Κοινότητα ρυζιού Αντιλλών που θα επέφερε η θέσπιση μέτρων διασφαλίσεως.

208 Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι ούτε το προβαλλόμενο πταίσμα ούτε η προβαλλόμενη ζημία μπορούν να θεμελιώσουν την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας. Επομένως, τα αιτήματα αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

209 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε εν μέρει, πρέπει να καταδικαστεί στα δικά της έξοδα και στο ένα τρίτο των εξόδων των προσφευγουσών. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν μερικώς και η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη των προσφευγουσών στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικαστούν στα δύο τρίτα των δικών τους εξόδων. Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, οι παρεμβαίνοντες φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως 93/127/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Φεβρουαρίου 1993, περί μέτρων διασφαλίσεως για το ρύζι καταγωγής Ολλανδικών Αντιλλών.

2) Απορρίπτει τις προσφυγές-αγωγές κατά τα λοιπά.

3) Η Επιτροπή φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα και το ένα τρίτο των εξόδων των προσφευγουσών. Οι προσφεύγουσες φέρουν τα δύο τρίτα των εξόδων τους. Οι παρεμβαίνοντες φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

Lenaerts Schintgen Briët

García-Valdecasas Bellamy

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Σεπτεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

K. Lenaerts